

**Zarządzenie Nr 273/16
Burmistrza Biskupca
z dnia 2 sierpnia 2016**

wystąpienie do Rady Miejskiej w Biskupcu o podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Biskupiec do roku 2020

Na podstawie art. 30 ust. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r o samorządzie gminnym (Dz.U.z 2016, poz. 446) w związku z § 37, ust.1 Regulaminu Pracy Rady Miejskiej w Biskupcu stanowiącego załącznik nr 4 do Statutu Gminy Biskupiec ustanowionego Uchwałą Nr XXI/126/2012 Rady Miejskiej w Biskupcu z dnia 26.06.2012 w sprawie uchwalenia Statutu Gminy Biskupiec (Dz.Urz. Województwa Warmińsko--Mazurskiego z dnia 12.09.2012 r, poz.2445 ze zm.),

Burmistrz Biskupca postanowił

§ 1

Wystąpić do Rady Miejskiej w Biskupcu o podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Biskupiec do roku 2020, jak w załączonym projekcie uchwały

§ 2

Do przedstawienia Uchwały Radzie upoważnić Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biskupcu.

§ 3

Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1 sierpnia 2016

Burmistrz Biskupca

Kamil Koźłowski

UCHWAŁA Nr...../16
RADY MIEJSKIEJ W BISKUPCU
z dnia

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Biskupiec do roku 2020

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U z 2016 poz. 446) oraz art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 poz. 930 z późn.zm.)

Rada Miejska w Biskupcu uchwala co następuje

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Biskupiec do roku 2020, jak w załączniku do niniejszej uchwały.

§2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Biskupca

§3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miejskiej
Tadeusz Szczerba

Uzasadnienie

Do projektu uchwały w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Biskupiec do roku 2020

Jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej jest strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Biskupiec do roku 2020 jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 17 ust.1 w powiązaniu z art. 16 b ustawy z dnia 12 marca 2004 r o pomocy społecznej, który stanowi, że „ do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do roku 2015 podstawowym dokumentem strategicznym w obszarze polityki społecznej była Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Biskupiec do roku 2015.

W związku z powyższym, w celu zapewnienia kontynuacji działań zasadnym jest przedłożenie projektu uchwały Radzie Miejskiej w Biskupcu.

BURMISTRZ

mgr Kamili Kozłowski

PROJEKT

Załącznik do
Uchwały nr
Rady Miejskiej w Biskupcu
z dnia roku

" Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Biskupiec do roku 2020"

Biskupiec 2016r.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
1. PROCEDURY TWORZENIA STRATEGII	5
2. UWARUNKOWANIA SYTUACJI DEMOGRAFICZNO-SPOŁECZNEJ W GMINIE BISKUPIEC	6
2.1. Charakterystyka Gminy	6
2.2. Sytuacja ekonomiczna i rynek pracy	9
2.3. Poziom życia mieszkańców	10
2.4. Kapitał społeczny – organizacje pozarządowe	13
3. POMOC SPOŁECZNA W GMINIE BISKUPIEC	14
3.1. Organizacja pomocy społecznej w gminie Biskupiec	14
3.2. Stan zatrudnienia w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Biskupcu	16
3.3. Środki finansowe przeznaczane na realizację zadań	16
3.4. Powody udzielania świadczeń z systemu pomocy społecznej w Gminie Biskupiec	17
3.5. Główne problemy społeczne Gminy Biskupiec w ujęciu polityki społecznej	20
3.5.1. Bezrobocie w Gminie Biskupiec	20
3.5.2. Sytuacja rodzin	22
3.5.3. Sytuacja osób niepełnosprawnych, chorych oraz osób starszych	23
3.5.4. Problemy uzależnień w Gminie Biskupiec	26
3.5.5. Przemoc w rodzinie	27
4. WIZJA I CEL STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY BISKUPIEC DO ROKU 2020	29
5. CELE STRATEGICZNE, CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA	30
5.1. Cel strategiczny 1 Poprawa Funkcjonowania Rodziny	30
5.1.1. Analiza SWOT	30
5.1.2. Cele operacyjne i działania	32
5.2. Cel Strategiczny 2 Wspieranie aktywności zawodowej, edukacyjnej i społecznej osób bezrobotnych	35
5.2.1. Analiza SWOT	35
5.2.2. Cele operacyjne i działania	36
5.3. Cel Strategiczny 3 Wyrównywanie szans oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych	38
5.3.1. Analiza SWOT	38
5.3.2. Cele operacyjne i działania	39
5.4. Cel Strategiczny 4 Poprawa standardu życia osób starszych	41
5.4.1. Analiza SWOT	41
5.4.2. Cele operacyjne i działania	43
5.5. Cel Strategiczny 5 Minimalizowanie problemów uzależnień, przemocy w rodzinie i innych dysfunkcji	45
5.5.1. Analiza SWOT	44
5.5.2. Cele operacyjne i działania	46
5.6. Cel Strategiczny 6 Poprawa warunków na rzecz rozwoju kapitału społecznego oraz społeczeństwa obywatelskiego	48
5.6.1. Analiza SWOT	48
5.6.2. Cele operacyjne i działania	49

	3
6. WDRAŻANIE ORAZ MONITOROWANIE REALIZACJI STRATEGII	51
6.1. Monitorowanie strategii.....	51
6.2. Finansowanie strategii.....	51
SPIS TABEL I WYKRESÓW	52

Wstęp

„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Biskupiec do roku 2020” jest kompleksowym dokumentem określającym najważniejsze kierunki działań mające na celu zapewnienie mieszkańcom odpowiedniej jakości życia i rozwoju.

To kluczowy długofalowy program rozwoju społecznego mieszkańców gminy oraz istotne narzędzie w realizacji polityki społecznej, wyznaczający priorytety, cele i działania na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, wyrównywania poziomu życia mieszkańców gminy, zapobiegania procesom wykluczenia społecznego oraz stwarzania warunków umożliwiających osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych.

Zaprezentowane w strategii podejście do problemów społecznych pomaga także skoordynować inicjatywy różnych lokalnych instytucji działających w obszarze polityki społecznej, instytucji pomocy i integracji społecznej, organizacji pozarządowych oraz partnerów społecznych. Długoterminowy okres realizacji strategii pozwoli również na tworzenie i wdrażanie średniookresowych programów celowych jako uzupełnienie do wyodrębnionych obszarów tematycznych. Projektowane i realizowane programy stanowiąć będą integralną część niniejszej strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Biskupiec do roku 2020 jest w znacznej mierze zbliżona układem do dokumentu poprzedniego- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Biskupiec do roku 2015. Dokument zawiera diagnozę sytuacji społecznej oraz prognozę zmian problemów społecznych w perspektywie 5 lat. Identyfikacja najważniejszych kwestii społecznych została skonstruowana w oparciu o materiały statystyczne, stanowiące podstawę do wytyczenia strategicznych kierunków działań. Pojawiają się jednak zmiany w zakresie prognozy i sposobu wdrażania planowanych działań, które podyktowane są koniecznością dostosowania zapisów związanych z wejściem w życie przepisów prawnych:

- Ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2011r Nr. 43, poz 225 z późn, zm.)
- Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2016, poz. 645 z późn.zm.)
- Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. 2016r. poz. 239 z późn. zm.),
- Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 575)

Dostosowanie zapisów do aktualnej sytuacji prawnej, będzie podstawą do sprawniejszego pozyskiwania krajowych i europejskich środków finansowych na wdrażanie projektów i programów w nowym okresie programowania

1. PROCEDURY TWORZENIA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Biskupiec do roku 2020 jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 17 ust.1 w powiązaniu z art. 16 b ustawy z dnia 12 marca 2004 r o pomocy społecznej, który stanowi, że „ do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki, rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Na podstawę prawną regulującą tworzenie i realizację dokumentu strategii mają również wpływ inne akty prawne, do których należą:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2016 r poz. 446 z późn. zm)
- ustawa z dnia 26 października 1982 r o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2016 poz. 487 z późn.zm)
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r o świadczeniach rodzinnych (Dz.U z 2015 r poz.114 z późn.zm)
- ustawa z dnia 7 września 2007 r o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U z 2016 r poz. 169 z późn.zm)
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r , poz.1390 z późn. zm)
- ustawa z dnia 29 lipca 2009 r o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2016, poz.224 z późn. zm)
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2016, poz. 645 z późn.zm))
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2011r Nr. 43, poz 225 z późn, zm.)
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. 2016r. poz.239 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U z 2016 r poz.575 z późn.zm),
- Ustawa z dnia 7 września 1991 r o systemie oświaty (Dz.U. z 2015 r poz. 2156 z późn. zm.)
- Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2011r. .nr. 127 z późn. zm.)

Ponadto Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem zgodnym z innymi dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, krajowym, wojewódzkim i powiatowym.

W wymiarze europejskim polityka społeczna została określona w Strategii Europa 2020 – przyjętej przez Radę Europejską 17 czerwca 2010 roku. Jest to długookresowy program rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej na lata 2010-2020. na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, poprzez wspólne działania państw członkowskich na rzecz wychodzenia z kryzysu oraz wdrażania reform związanych z globalizacją, starzeniem się społeczeństwa i rosnącą potrzebą racjonalnego wykorzystania zasobów.

Niniejsza strategia jest także spójna ze Strategią Rozwoju Gminy Biskupiec na lata 2015-2025. W swojej treści uwzględnia również rekomendacje sformułowane w :

- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Olsztyńskim na lata 2016-2025,

- Strategii Pomocy Polityki Społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego do roku 2020 ,
- Strategii Rozwoju Kraju 2020

W prace nad strategią zaangażowany został Zespół Programowy ds. opracowania strategii, powołany Zarządzeniem Nr 364/15 Burmistrza Biskupca, z dnia 5 listopada 2015 r, skupiający przedstawicieli lokalnych podmiotów działających w sferze polityki społecznej:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Urząd Pracy Powiatu Olsztyńskiego, Filia w Biskupcu
- Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną- Koło w Biskupcu,
- Stowarzyszenie Pomocy Dziecku i Rodzinie „Barka” w Biskupcu.

Koordynatorem działań związanych z opracowaniem strategii był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biskupcu.

Wyjściowym materiałem diagnostycznym dla budowania strategii była analiza badawcza problemów społecznych przeprowadzona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biskupcu. Odnosi się ona do głównych uwarunkowań zewnętrznych ogólnej sytuacji w gminie oraz uwarunkowań wewnętrznych obszaru pomocy społecznej.

Po dokonaniu identyfikacji zdiagnozowanych problemów społecznych za priorytetowe uznano działania w następujących obszarach , wokół których była budowana strategia:

- Rodzina
- Bezrobocie
- Niepełnosprawność
- Starość
- Uzależnienia i przemoc w rodzinie
- Kapitał Społeczny

Spełniają one istotną rolę z punktu widzenia prawidłowego funkcjonowania i rozwoju gminy , przyczyniając się w sposób znaczący do budowy i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.

2. UWARUNKOWANIA SYTUACJI DEMOGRAFICZNO-SPOŁECZNEJ W GMINIE BISKUPIEC

2.1 Charakterystyka Gminy

Gmina Biskupiec jest jedną z dwunastu gmin należących do powiatu ziemskiego olsztyńskiego z siedzibą w Olsztynie. Położona jest w centralnej części województwa warmińsko-mazurskiego, na pograniczu powiatu olsztyńskiego i mrągowskiego.

Zajmuje obszar o powierzchni 290,41 km², z czego 57,8% stanowią użytki rolne, 26,1 % - lasy i 5,5% wody, w tym jeziora, których jest 15, a do największych należy jezioro Dadaj o powierzchni 976.8 ha.

Jest gminą miejsko-wiejską, powstałą z połączenia dwóch jednostek administracyjnych - miasta Biskupiec i gminy Biskupiec. Obejmuje 53 miejscowości wiejskie oraz miasto Biskupiec, które jest ośrodkiem Gminy i siedzibą władz samorządowych.

Gminę Biskupiec na koniec 2014 roku zamieszkiwało 19 157 mieszkańców (dane ewidencji ludności). Struktura demograficzna ludności wskazuje, że Biskupiec jest gminą ludzi młodych – 65,7 % mieszkańców jest w wieku produkcyjnym; 18% w wieku przedprodukcyjnym, natomiast ludność w wieku poprodukcyjnym stanowi około 16,3% ludności gminy. Większość – 51% - mieszkańców stanowią kobiety, liczba mężczyzn wynosi 49%. Średnia gęstość zaludnienia w gminie wynosi 66 osób na km²

Analizując liczbę mieszkańców gminy w przedziale czasowym 2010-2014 można zauważyć, że największą liczbę mieszkańców odnotowano w 2010 r. a najmniejszą w 2014 r.

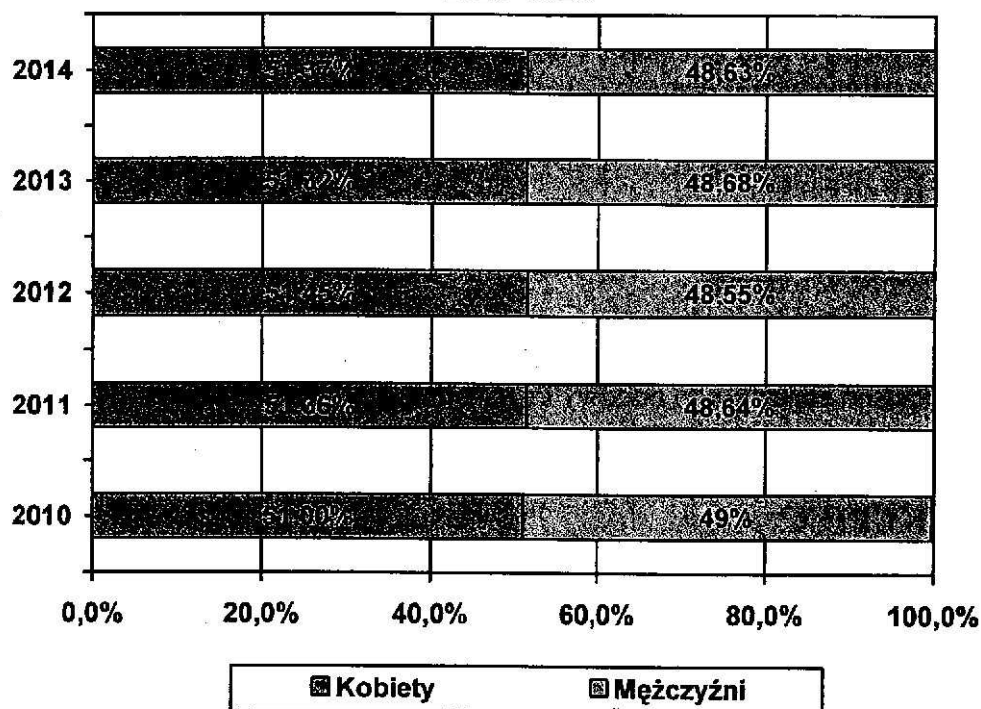
Zmniejszanie się liczby mieszkańców od 2010r jest w pewnej części odzwierciedleniem ruchu migracyjnego – na przestrzeni ostatnich pięciu lat średni wskaźnik zameldowania na terenie gminy wyniósł 1,06% natomiast średni wskaźnik wymeldowania z terenu gminy stanowił 1,4%

Tabela 1. Ludność wg miejsca zameldowania/zamieszkania i płci w Gminie Biskupiec w latach 2010-2014 (stan na dzień 31.12.2014)

Ogółem	osoba	19398	19371	19324	19187	19157
Mężczyźni	osoba	9449	9422	9381	9341	9316
Kobiety	osoba	9949	9949	9943	9846	9841

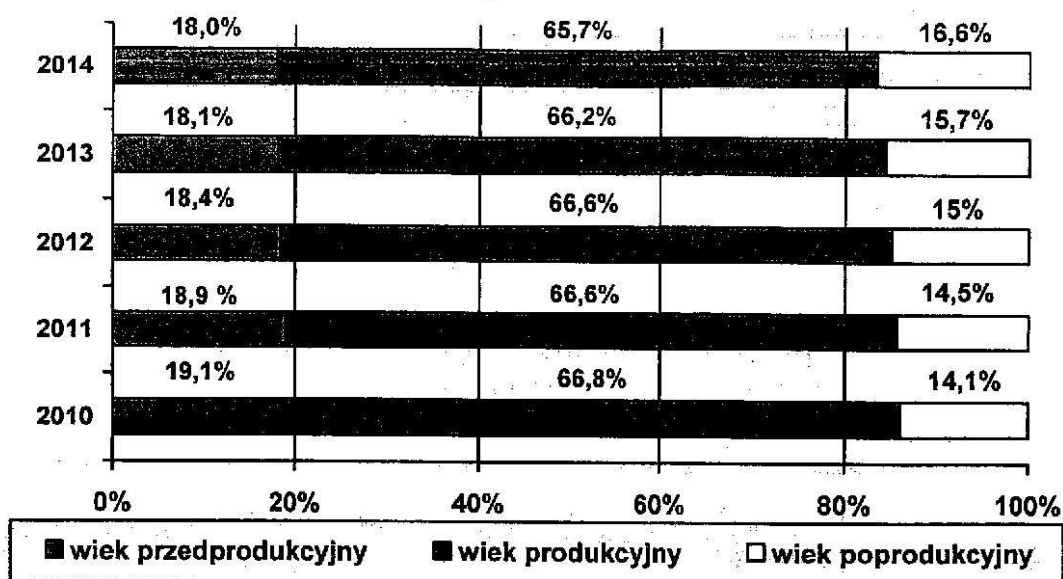
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz Urzędu Miejskiego w Biskupcu (referatu ewidencji Ludności)

Wykres 1. Procent kobiet i mężczyzn w ogólnej licznie ludności gminy Biskupiec w latach 2010 -2014

Dla scharakteryzowania sytuacji demograficznej gminy ważna jest struktura mieszkańców według ekonomicznych grup wiekowych, w podziale na grupy osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym, co umożliwia określenie potencjału zasobu ludzkiego pracy oraz tendencje społeczno-demograficzne gminy.

Wykres 2 . Procent ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Biskupiec w latach 2010-2014

W strukturze wiekowej mieszkańców gminy Biskupiec, na przestrzeni lat 2010-2014 daje się zauważyć tendencje zmniejszania się liczby ludności wieku przedprodukcyjnym (od 0- 17 r.ż) i produkcyjnym (K- od 18-59 lat; M- 18-64 lat) przy jednoczesnym zwiększaniu się osób w wieku poprodukcyjnym (K- 60 lat i powyżej; M- 65 lat i powyżej).

Na strukturę demograficzną gminy ma także wpływ tempo wzrostu ludności, którego stałym czynnikiem jest przyrost naturalny, a jego dynamika uzależniona jest zarówno od stopy urodzeń jak i stopy zgonów.

Tabela 2. Wskaźniki ruchu naturalnego ludności w Gminie Biskupiec na przestrzeni lat 2010 – 2014

Ruch naturalny-wskaźniki	2010	2011	2012	2013	2014
Urodzenia żywe na 1000 ludności	9,6	8,5	8,7	9,0	9,6
Zgony na 1000 ludności	7,89	9,65	8,01	8,72	8,86
Przyrost naturalny na 1000 ludności	1,8	-1,1	0,7	0,3	0,8

Źródło; opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z analizy powyższych danych wynika, że największy przyrost naturalny w gminie został osiągnięty w roku 2010, natomiast od roku 2012 stopa urodzeń stabilizuje się na poziomie zbliżonym do podwyższonej stopy zgonów.

Procesy ludnościowe zachodzące w gminie Biskupiec charakteryzują się między innymi stopniowym ubytkiem liczby ludności gminy. Na przestrzeni lat 2010 -2014 daje się zauważyć systematyczne zmniejszanie się liczby ludności gminy, co związane jest z niskim przyrostem naturalnym oraz zwiększonymi ruchami migracyjnymi mieszkańców.

Proces ten powoduje zmiany w strukturze wiekowej mieszkańców - zwiększanie się liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

Zwiększanie się liczby osób w wieku starszym rodzi potrzebę skoncentrowania uwagi na zapewnieniu odpowiednich warunków życia tej grupy mieszkańców tj:

- podejmowania działań w kierunku zapewnienia pomocy i wsparcia w utrzymaniu samodzielności życiowej,

- zapewnienia warunków do aktywności życiowej przy wykorzystaniu potencjału i zasobów osób starszych.

2.2 Sytuacja ekonomiczna i rynek pracy.

Źródłem utrzymania gospodarstw domowych pracujących mieszkańców gminy Biskupiec jest 1452 podmiotów gospodarczych w tym sektor publiczny 61 podmiotów oraz sektor prywatny – 1391, z czego 1043 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (Bank Danych lokalnych 2014 r). Do najważniejszych firm produkcyjnych należą: Neotherm sp. z o.o. sp. komandytowa; Zakłady Mięsne Warmia; Telmex Sp. z o.o. Zakład MMI Sleeping w Biskupcu; Polskie Nasiona Traw SOWUL & SOWUL Sp. z o.o.; Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowo-Handlowe P.P.U.H. POMAROL S.A.; Warmińska Fabryka Okien POSTĘP Sp. z o.o.; TRAK-MET; Zakład Doświadczalny sp.z.o.o. w Biskupcu

Dość znaczna liczba mieszkańców utrzymuje się z pracy w gospodarstwie rolnym, których na terenie gminy jest 758. Największą grupę stanowią gospodarstwa do 15ha, w tym 473 gospodarstwa o wielkości 1-15ha i 403 gospodarstwa o wielkości 1-15ha.

Jednym z istotnych problemów rynku pracy w gminie Biskupiec jest bezrobocie. Z danych Urzędu Pracy Powiatu Olsztyńskiego wynika, że w roku 2014 na terenie gminy Biskupiec zarejestrowanych było 1502 osób bezrobotnych. (dane na dzień 31.12.2014). Wśród ogółu osób bezrobotnych prawo do zasiłku posiadało zaledwie 306 osób, natomiast bez prawa do zasiłku było 1.196 osób.

Z badań UPPO wynika również, że wśród osób bezrobotnych, wysoki odsetek stanowią osoby długotrwale bezrobotne, pozostające bez pracy ponad 24 miesiące – na grudzień 2014 r. grupa ta liczyła 305 osób, co stanowi ponad 20,31% ogółu bezrobotnych. Na przestrzeni lat zjawisko to miało tendencję wzrostową – liczba osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy w stosunku do ogółu bezrobotnych wynosiła w roku 2011 – 12,96%; w roku 2012- 15,75%; w roku 2013 – 18,33%. Należy zatem przypuszczać, że pozostawienie tych osób bez pomocy i wsparcia będzie powodować dalszy wzrost w tej grupie bezrobotnych.

Niepokojącym jest też fakt, że na przestrzeni lat 2011-2014 zjawisko bezrobocia częściej dotyka ludzi młodych, czyli osoby o największym potencjale możliwości życiowych i zawodowych. Osoby w przedziale 18-44 lat stanowiły na koniec roku 2014 blisko 65,38% ogółu bezrobotnych (2011 r – 68,81%; 2012r – 68,61%; 2013 r. – 65,62%). Natomiast bezrobotni do 24 roku życia stanowili w 2014 r - 28 % bezrobotnych we wskazanym przedziale wiekowym (2011r – 31%; 2012 r – 32%; 2013- 30,66%) oraz 18% ogółu bezrobotnych (2011 r – 21,47%; 2012 r – 21,70%; 2013 r- 20,12%). Duży odsetek wśród bezrobotnych stanowią również osoby powyżej 50 roku życia (26,23%) ogółu zarejestrowanych na 31.12.2014r

Istotnym problemem sytuacji osób bezrobotnych jest również ich niski poziom wykształcenia oraz brak umiejętności zawodowych oczekiwanych przez pracodawców. Status bezrobotnego posiada duża grupa osób z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej(515 osób) oraz zasadniczym zawodowym (467 osób) – stanowią oni ponad 65% ogółu bezrobotnych (dane UPPO na koniec grudnia 2014 r).

Część osób bezrobotnych, oddalonych z różnych przyczyn od rynku pracy oraz niskiej gotowości do wejścia lub powrotu na rynku pracy, nie jest zainteresowana podjęciem pracy (ok. 25% zarejestrowanych osób bezrobotnych ma ustalony tzw. III profil pomocy).

Kobiety – na koniec roku 2014 stanowiły 52,19% ogólnej liczby bezrobotnych. Bezrobotne kobiety, to w większości - osoby w wieku 18-44 lat – 72% kobiet; legitymujące się wykształceniem zasadniczym i zawodowym - 26,40%, gimnazjalnym i poniżej – 30,73% oraz pozostające bez pracy powyżej 24 miesięcy – 22,70%, a więc nie posiadające doświadczenia zawodowego lub wymagające zmiany posiadanych kwalifikacji zawodowych.

Powyższa sytuacja wywiera bezpośredni wpływ na poziom bezpieczeństwa socjalnego osób bezrobotnych i ich rodzin, co może powodować duży odsetek osób bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Dlatego też ważnym zadaniem

jest zintensyfikowanie działań w kierunku pozyskiwania ofert pracy oraz pobudzania aktywności zawodowej osób bezrobotnych.

2.3 Poziom życia mieszkańców

Jednym z priorytetowych obszarów w polityce społecznej jest poziom życia mieszkańców. Zależny jest on nie tylko od potencjału gospodarczego i aktywności ekonomicznej. Poziom życia mieszkańców gminy można określić również na podstawie materialnych i niematerialnych aspektów życia, na które składają się między innymi sytuacja mieszkaniowa, ochrona zdrowia, edukacja czy kultura, które zostały zaprezentowane według analiz Banku Danych Lokalnych.

Warunki mieszkaniowe

Mieszkalnictwo jest ważnym elementem infrastruktury społecznej. Mieszkanie jest podstawowym dobrem człowieka spełniającym funkcję nie tylko ekonomiczną, ale również jest jednym z kluczowych czynników warunkujących stabilizację społeczną i rozwój demograficzny oraz decyduje o materialnych i społecznych warunkach życia człowieka. W tym aspekcie warunki mieszkaniowe (zasoby, powierzchnia mieszkaniowa, wyposażenie w instalacje) odgrywają kluczową rolę z punktu widzenia poziomu życia ludności.

W latach 2010-2014 w Gminie Biskupiec przekazano do użytku 141 lokali mieszkalnych. W roku 2014 lokali tych było 6551 o powierzchni 446844 m², w tym 3994 mieszkań w mieście i 2557 na wsi. Przeciętna powierzchnia użytkowa na jednego mieszkańca w roku 2014 wyniosła 68,2 m². Ponadto z analizy wskaźników dotyczących wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno-sanitarną wynika, że w roku 2014 - 88,8% osób korzystało z sieci wodociągowej, z czego aż 98,9%, to osoby mieszkające w mieście, a 76,3% osoby mieszkające na wsi. Dostęp do łazienki posiadało średnio 96,3% mieszkań w mieście oraz 79,3% mieszkań na wsi. Podłączenie do centralnego ogrzewania miało 84,6 % mieszkań w mieście i 63,3% mieszkań na wsi. Z infrastruktury sieci gazowej korzystało 9,1% osób , z czego 15,9%, to osoby mieszkające w mieście, jedynie 0,7% osób mieszkających na wsi. Pod względem wyposażenia mieszkań w instalacje wodociagową, sanitarną , centralnego ogrzewania i sieć gazową występują dysproporcje w wyposażeniu mieszkań znajdujących się na terenie wiejskim.

Ochrona zdrowia

System ochrony zdrowia jest istotnym elementem struktury społecznej. Jego poziom decyduje o jakości kapitału ludzkiego i jakości życia. Kluczowym czynnikiem sprawnego funkcjonowania i adekwatności usług medycznych jest ich dostępność i możliwość uzyskania przez każdego mieszkańca odpowiedniej jakości opieki zdrowotnej. Z danych GUS wynika , że aktualnie w Gminie Biskupiec funkcjonuje 18 przychodni oraz Szpital Powiatowy im. Jana Mikulicza.

Tabela 3. Przychodnie-ambulatoryjna opieka zdrowotna w latach 2011-2014

	J.m.	2011	2012	2013	2014
Przychodnie					
ogółem	ob.	17	19	17	18
praktyki lekarskie w miastach	--	7	3	3	3
przychodnie na 10 tys. ludności	ob.	9	10	9	9
PRZYCHODNIE PODLEGŁE SAMORZĄDOWI TERYTORIALNEMU					
przychodnie ogółem	ob.	1	1	1	1
AMBULATORYJNA OPIEKA ZDROWOTNA-PORADY LEKARSKIE					
porady lekarskie ogółem					
ogółem	-	-	173012	176627	168704

Zródło: Bank Danych Lokalnych (stan w dniu 31 XII)

Edukacja

Edukacja posiada duże znaczenia dla zmian społecznych i gospodarczych, a w konsekwencji dla jakości życia mieszkańców. W życiu każdego człowieka odgrywa znaczącą rolę – tworzy wiedzę, kwalifikacje, wartości i postawy. Jest niezbędna do utrzymania porządku obywatelskiego, wzrostu gospodarczego oraz redukcji obszarów biedy.

Powszechność oraz poziom kształcenia mieszkańców można mierzyć za pomocą współczynnika solaryzacji netto dla wszystkich poziomów kształcenia.

Tabela 4: Współczynnik solaryzacji netto w szkołach podstawowych na terenie gminy Biskupiec w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Biskupiec - Ogółem	93,62	93,48	94,86	94,93	74,16
Biskupiec Miasto	126,23	124,20	130,58	128,45	98,14
Biskupiec Wieś	60,62	62,09	59,76	60,00	48,60

Źródło. Opracowanie własne na podstawie GUS

Tabela 5: Współczynnik solaryzacji netto w szkołach gimnazjalnych na terenie gminy Biskupiec w latach 2010-2014

	2010	2011	2012	2013	2014
Biskupiec - Ogółem	92,58	90,69	85,00	89,92	63,85
Biskupiec Miasto	145,00	135,35	127,80	129,57	89,49
Biskupiec Wieś	43,24	49,56	44,04	51,91	38,38

Źródło. Opracowanie własne na podstawie GUS

W Gminie Biskupiec poziom skolaryzacji netto wynosił w szkołach podstawowych w roku 2010: 93,62%, w roku 2014: 74,16% (spadek o 20,79%), w gimnazjach w roku 2010: 92,58%, w roku 2014: 63,85% (spadek o 31,03%).

W roku szkolnym 2014/2015 Gmina Biskupiec była organem prowadzącym dla 1 przedszkola publicznego, 1 zespołu wychowania przedszkolnego, 4 szkół podstawowych i 3 gimnazjów. W szkołach publicznych naukę pobierało 1547 uczniów w 70 oddziałach, w tym:

- w gimnazjach - 465 uczniów, w tym wiejskich – 129 uczniów
- w szkołach podstawowych - 1.082 uczniów, w tym wiejskich 249 uczniów

Natomiast w szkołach niepublicznych w roku szkolnym 2014/2015 uczyło się 342 uczniów w 28 oddziałach. Na terenie gminy funkcjonują publiczne i niepubliczne przedszkola do których w roku szkolnym 2014/2015 uczęszcza 435 przedszkolaków.

W gminie Biskupiec funkcjonują następujące placówki edukacyjne:

- Żłobek Publiczny w Biskupcu,

Przedszkola

- Przedszkole Samorządowe nr 5 "Piątka" w Biskupcu
- Niepubliczny Zespół Szkolno – Przedszkolny w Biskupcu
- Niepubliczne Przedszkole "Bajka" w Biskupcu
- Niepubliczne Przedszkole w Biskupcu "Jacek i Agatka"
- Punkt Przedszkolny "Radosne przedszkolaki" Borki Wielkie
- Punkt Przedszkolny ""Słoneczko" Bredynki

Przy wszystkich szkołach miejskich, jak i wiejskich znajdują się oddziały "0" dzieci 6-letnich.

Szkoły Podstawowe i Gimnazja

- Szkoła Podstawowa nr 2 im. mjr Henryka Dobrzańskiego w Biskupcu
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Orła Białego w Biskupcu
- Zespół Szkół (Szkoła Podstawowa, Gimnazjum) w Czerwonce,
- Zespół Szkół (Szkoła Podstawowa, Gimnazjum) w Kobułtach
- Niepubliczny Zespół Szkolno – Przedszkolny w Biskupcu
- Zespół Szkół Węgojskiego Stowarzyszenia Edukacji Lokalnej - CEL w Węgoju
- Społeczna Szkoła Podstawowa w Bredynkach
- Społeczna Szkoła Podstawowa w Borkach Wielkich
- Gimnazjum Publiczne Nr 1 w Biskupcu
- Katolickie Gimnazjum im. Jana Pawła II w Biskupcu

Szkoły Średnie

- Zespół Szkół (Liceum Ogólnokształcące, Technikum i Zasadnicza Szkoła Zawodowa) w Biskupcu
- Katolickie Liceum im. Jana Pawła II w Biskupcu

Warmińsko-Mazurski Zakład Doskonalenia Zawodowego – Centrum Edukacji w Biskupcu (kursy, szkolenia)

Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Biskupcu (PSONI)

Kultura

Wśród warunków życia istotnie skorelowanych z rozwojem społeczno-gospodarczym i jakością życia mieszkańców znajdują się aspekty dotyczące dostępu do kultury. Skala uczestnictwa w kulturze uzależniona jest między innymi od możliwości uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych, stanu liczebności podmiotów upowszechniania kultury oraz intensywności, różnorodności i jakości oferty kulturalnej.

Na terenie Gminy Biskupiec funkcjonuje Miejska Biblioteka Publiczna, w ramach której działają 4 filie, w tym 1 miejska w Szpitalu Powiatowym w Biskupcu oraz 3 wiejskie – w Bredynkach, Czerwonce i Kobułtach. Na koniec 2014 r liczba czytelników wyniosła 3 140 osób, co stanowiło 16,39% mieszkańców gminy. Odwiedziny czytelników w bibliotece wyniosły 30 696 odwiedzin –w skali roku, każdy z czytelników odwiedził bibliotekę około 10 razy oraz wypożyczył około 18 książek i czasopism. Oprócz wypożyczania (na zewnątrz- do domu i na miejscu –w czytelni) księgozbioru (książek i czasopism) biblioteka wraz z filiami prowadziła wiele imprez popularyzacyjno –oświatowych, jak: spotkania autorskie, lekcje biblioteczne, spotkania literackie, środy z filmem, głośne czytanie w przedszkolach, bajki na dużym ekranie. W roku 2014 ogółem zorganizowano 255 imprez w których uczestniczyło około 3 177 osób.

Ofertę w zakresie kultury zapewnia również Biskupiecki Dom Kultury - prowadzi działalność w zakresie rozwoju amatorskiej twórczości artystycznej, edukacji kulturalnej dzieci i młodzieży, upowszechniania kultury filmowej oraz jest organizatorem wielu ponadlokalnych imprez jak np: „Dni Biskupca”, „Laur złotej Rybki”. Na bazie placówki funkcjonuje Kino „Milenium”.

Do ważnych składników infrastruktury kulturalnej gminy Biskupiec należą także świetlice wiejskie. W roku 2014 w gminie funkcjonowało 23 świetlice, stanowiące centrum życia kulturalnego mieszkańców terenu wiejskiego. W 5 świetlicach od 2000 r. prowadzone są dziecięco-młodzieżowe grupy edukacyjne realizujące programy opiekuńczo-wychowawczy i profilaktyczne z zakresu uzależnień, w których uczestniczy około 150 osób. Ponadto działalność związaną z upowszechnianiem kultury zapewnia Dom Pracy Twórczej „SORBOMA” oraz Biblioteka Pedagogiczna

2.4 Kapitał społeczny - organizacje pozarządowe

Ważnym „budulcem” kapitału społecznego jest zaangażowanie jednostki w życie wspólnoty lokalnej. Przejawami tego zaangażowania jest między innymi przynależność do organizacji pozarządowej. Zrzeszanie się w NGOS jest taktowane jako przejaw samoorganizacji i próba oddolnego rozwiązywania problemów i redukcjonowania niedoborów

W Gminie Biskupiec działa stosunkowo dużo stowarzyszeń i organizacji pozarządowych. Najwięcej ma na celu działanie w sferze społeczno-kulturalnej, społeczno-kulturalno-oświatowej lub społeczno-gospodarczej. Kilka organizacji działa również na rzecz popularyzacji kultury fizycznej i sportu. W gminie działają również organizacje wspierające osoby niepełnosprawne, rodziny i osoby w trudnej sytuacji życiowej oraz osoby bezrobotne. W tabeli poniżej zamieszczono wykaz stowarzyszeń i organizacji pozarządowych wraz z określeniem celu ich działania

Tabela 6. Organizacje pozarządowe w Gminie Biskupiec

Nazwa Organizacji	Cel
Biskupieckie Stowarzyszenie Partnerstwa Miast w Biskupcu	Społeczno-gospodarczo-kulturalny
Biskupieckie Stowarzyszenie Prywatnych Przedsiębiorców	Gospodarczo-handlowy
Biskupieckie Towarzystwo Gospodarcze	Społeczno-gospodarczy
Biskupiecki Towarzystwo Żeglarskie	Żeglarsko-szkoleniowy oraz ochrona akwenów wodnych
Fundacja Ochrony Zdrowia Organizacja PP	Pomoc osobom niepełnosprawnym i bezdomnym
Stowarzyszenie „Naszym Dzieciom”	Społeczno-kulturalno-oświatowo-ekologiczny
Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Naszym Dzieciom”	społeczno-kulturalny
Stowarzyszenie „Pro-Cultura”	społeczno-kulturalny
Stowarzyszenie „PRO-RE”	społeczno-kulturalno-oświatowy
Stowarzyszenie „Przystanek Rasąg”	Społeczno-ekologiczny
Stowarzyszenie Biskupieckie Forum Biznesu	Wspieranie, kreowanie i promowanie przedsiębiorczości; doradztwo i edukacja w dziedzinie ekonomii
Stowarzyszenie Kobiet „Barwy Warmii”	Społeczno-kulturalno-ekologiczny
Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Inteligencją Koło w Biskupcu	Działanie na rzecz wyrównywania szans osób z niepełnosprawnością intelektualną, tworzenie warunków przestrzegania wobec nich praw człowieka, prowadzenie ich ku aktywnemu uczestnictwu w życiu społecznym, działania na rzecz ochrony ich zdrowia oraz wspieranie ich rodzin (Art. 4 Statutu)
Stowarzyszenie na Rzecz Przeciwdziałania Otyłości „Zyj Zdrowo i Schudnij” SMUKLI	Działania na rzecz otyłości
Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania i Rozwoju Oświaty ŻAK	Oświatowo-edukacyjno-szkolny
Stowarzyszenie Pomocy Dziecku i Rodzinie „Barka”	Społeczno-kulturalno-opiekuńczy
Stowarzyszenie Pomocy Humanitarnej „Świętego Łazarza”	Humanitarno-opiekuńczo-socjalny
Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły DWOJECZKA	Społeczno-kulturalno-oświatowy
Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Borki Wielkie, Kamionka, Sadowo i Paraleza Wielka	Społeczno-kulturalno-gospodarczo-turystyczny
Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Bredynki i Stanclewo	Społeczno-kulturalno-gospodarczy
Stowarzyszenie Wszechstronnego Rozwoju „Pasja”	
Towarzystwo „Przyjaciele Szkoły”	Szkolno-edukacyjny
Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Biskupieckiej	Społeczno-kulturalno-gospodarczy
Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Mniejszości Niemieckiej na Warmii i Mazurach	Rozwój oświaty, kultury i sztuki niemieckiej oraz tradycji warmińskich i mazurskich
Węgojskie Stowarzyszenie Edukacji Lokalnej CEL	Społeczno-kulturalno-gospodarczy
Związek Warmińsko-Mazurska Federacja Integracji Stowarzyszeń NADIR	Pomoc bezrobotnym, niepełnosprawnym i potrzebującym
Stowarzyszenie „Nasz Dadaj”	Rozwój wspólnot i społeczności lokalnych

Biskupieckie Towarzystwo Żeglarskie	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu
Stowarzyszenie „Nasza Przyszłość”	Stowarzyszenie rodziców i nauczycieli
Biskupiecki Młodzieżowy Klub Sportowy „Korki”	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu
Klub Motocyklowy „Dark order”	
OSP w Biskupcu	
Ludowy Klub Kolarski „Warmia” Biskupiec	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu
Biskupiecka Federacja Sportu	popularyzacja kultury fizycznej i sportu
Stowarzyszenie Osób Pozytywnie Aktywnych	
Polskie Stowarzyszenie Klasy Cadet	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu
Towarzystwo Wszystko dla Zdrowia w Biskupcu	Pomoc społeczna w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie ich szans
Uczniowski Klub Sportowy „Dymer”	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu
Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Forum Kobiet Koło Terenowe	Działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn
Biskupiecki Klub Sportowy „Łęcza”	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu
Uczniowski Klub Sportowy „Amator”	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu
Uczniowski Klub Sportowy „Sparta”	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu
Uczniowski Klub Sportowy „Uczniak”	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu
Biskupieckie Towarzystwo Tenisowe	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu
Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów	Przezwycięzanie trudnych sytuacji życiowych, działalność wspierająca
Uniwersytet III Wieku	Społeczno-kulturalne

Źródło: www.biskupiec.pl

3. POMOC SPOŁECZNA W GMINIE BISKUPIEC

3.1. Organizacja pomocy społecznej w Gminie Biskupiec

Na terenie Gminy Biskupiec zadania z zakresu pomocy społecznej wykonuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który jest jednostką organizacyjną gminy realizującą zadania na rzecz osób zagrożonych marginalizacją społeczną oraz wykluczonych społecznie, uregulowane przez ustawy oraz w oparciu o podejmowane uchwały Rady Miejskiej w Biskupcu, ustalenia Burmistrza Biskupca oraz zawarte porozumienia i umowy organów samorządu. Głównym celem działalności ośrodka jest wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia się osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Działania osłonowe i aktywizujące na rzecz potrzebujących są prowadzone przez MOPS w ramach Sekcji: Pomocy Środowiskowej, Domu Dziennego Pobytu, Ośrodka Wsparcia Rodziny, Klubu Integracji Społecznej oraz Sekcji Świadczeń Rodzinnych.

Do zadań Sekcji Pomocy Środowiskowej należy przyznawanie i wypłacanie zasiłków pieniężnych; udzielanie pomocy rzeczowej; schronienia; posiłku; ubrania – osobom tego pozbawionym; świadczenie usług opiekuńczych w tym specjalistycznych w miejscu zamieszkania; pokrywanie wydatków na świadczenia zdrowotne; opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i zdrowotne; sprawianie pogrzebu oraz szeroki zakres różnorodnych form pomocy pozamaterialnej w ramach pracy socjalnej, skierowanej na pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

Zadania pomocy środowiskowej realizowane są przez pracowników socjalnych zatrudnionych w 10 miejsko-wiejskich rejonach opiekuńczych, obejmujących średnio około 1916 mieszkańców.

Sekcja Pomocy Instytucjonalnej obejmuje działalność Domu Dziennego Pobytu, który jest placówką półstacjonarną służącą wspieraniu osób starszych i niepełnosprawnych w utrzymaniu ich w naturalnym środowisku. Placówka zapewnia podopiecznym odpowiednie warunki pobytu – prowadzone są zajęcia z zakresu terapii zajęciowej, działalność rekreacyjno-kulturalna oraz świadczona jest pomoc w załatwianiu spraw osobistych i socjalnych.

Organizowane są też imprezy okolicznościowe, spotkania z ciekawymi ludźmi, wyjścia do kina, wyjazdy do teatru itp. Podopieczni angażowani są w życie społeczno-kulturalne Biskupca – współuczestniczą w lokalnych imprezach (Dni Biskupca, Biskupieckie Dni Rodziny, Orkiestra Świątecznej Pomocy), gdzie wystawiają swoje prace, organizują loterie fantowe i prezentują działalność wokalo-muzyczną zespołu „Wrzos”. Bardzo szeroko rozwinięta jest współpraca z tego typu placówkami z terenu powiatu olsztyńskiego i województwa warmińsko-mazurskiego – od wielu lat w ramach działalności domu odbywają się spotkania integracyjne, organizowane w Ośrodku Wypoczynkowym na jeziorze Dadaż, które skupiają około 300 seniorów. Spotkania te są wspaniałą okazją do wymiany doświadczeń, prezentowania swoich osiągnięć, nawiązywania kontaktów partnerskich oraz wspólnej zabawy.

Ponadto na bazie domu prowadzone są również formy wsparcia dla osób bezdomnych, jak: posiłki, usługi kąpielowe i pralnicze – szczególnie w okresie zimowym.

Ośrodek Wsparcia Rodziny – oferuje szeroką pomoc dla osób i rodzin z problemem uzależnień oraz przemocy w rodzinie w formie poradnictwa psychologicznego, prawnego i terapeutycznego. Zapewnia wsparcie ofiarom przemocy na bazie Punktu Interwencji Kryzysowej prowadzonego przy współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie. Za pośrednictwem Ośrodka prowadzone są również dziecięco-młodzieżowe grupy edukacyjne na bazie świetlic wiejskich i szkolnych. Aktualnie funkcjonuje 5 grup zlokalizowanych w Kobałtach, Lipowie, Czerwoncu, Mojtynach i Stryjewie - łącznie programem zajęć objętych jest 150 dzieci, na rzecz których prowadzone są popołudniowe zajęcia z zakresu edukacji uzależnień, ogólnorozwojowe i rekreacyjno-sportowe. W świetlicach zapewniana jest pomoc w wyrównywaniu braków edukacyjnych, rozwiązywaniu problemów szkolnych i rodzinnych a także dożywanie w formie podwieczorku. Ponadto przy współpracy z placówkami oświatowymi realizowane są programy i kampanie edukacyjne ukierunkowane na rozwiązywanie problemów wychowawczych związanych z używaniem przez uczniów środków uzależniających, stosowaniem przemocy i zachowaniami agresywnymi.

Sekcja ta realizuje również działania wynikające z Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii ustalanego co roku przez Radę Miejską w Biskupcu oraz ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Przy Ośrodku funkcjonuje również Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przemocy w Rodzinie

Od marca 2005 roku w strukturach MOPS działa Klub Integracji Społecznej (KIS). Świadczone w ramach Klubu działania (zajęcia aktywizacji społeczno-zawodowej, warsztaty aktywnego poszukiwania pracy, poradnictwo indywidualne, grupy wsparcia,) zmierzają do rozszerzenia zakresu aktywnych form zmierzających do odzyskania przez uczestników poczucia własnej wartości, wiary we własne siły potrzebne w pokonywaniu barier fizycznych i psychologicznych a następnie możliwości podniesienia umiejętności i kwalifikacji zawodowych. Są to działania wspierające uczestników Klubu w dążeniu do niezależności, kształtujące postawy i umiejętności ułatwiające podejmowanie zatrudnienia. Prowadzi szeroko rozwiniętą współpracę z UPPO- filia w Biskupcu, Urzędem Miejskim w Biskupcu oraz instytucjami i organizacjami społecznymi na rzecz wspólnego wdrażania i organizowania aktywnych form wspierających osoby bezrobotne i rodziny jak: Targi Pracy, Dni Rodziny, prace społecznie użyteczne, programy aktywizacji i integracji.

Istotnym elementem działalności MOPS jest Sekcja Świadczeń Rodzinnych, która realizuje zadania i prowadzi postępowania wynikające z ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. W ramach działalności sekcji realizowana jest także Karta Dużej Rodziny.

Ponadto od 2015 roku ośrodek pomocy społecznej prowadzi postępowania w zakresie realizacji pomocy materialnej dla uczniów, wynikającej z ustawy o systemie oświaty oraz realizuje zadania dotyczące udzielania pomocy finansowej uczniom na zakup podręczników i przyborów szkolnych.

Systematyczne rozszerzanie działań sprawiło, że MOPS stał się centralnym ośrodkiem realizacji zadań polityki społecznej na terenie Gminy Biskupiec. Ścisłe współpracuje

z wieloma funkcjonującymi w gminie publicznymi i niepublicznymi instytucjami, placówkami oraz partnerami społecznymi poruszającymi się w obszarze pomocy społecznej, w tym w szczególności:

- Polskim Stowarzyszeniem na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną – Koło w Biskupcu, realizującym szereg oddziaływań pomocowych, edukacyjnych, medycznych, rehabilitacyjnych oraz aktywizujących osoby z niepełnosprawnością intelektualną
- Stowarzyszeniem Pomocy Dziecku i Rodzinie „Barka” w Biskupcu, które na zlecenie MOPS realizuje usługi opiekuńcze dla osób starszych i niepełnosprawnych. Stowarzyszenie świadczy również pomoc na rzecz najuboższych mieszkańców gminy w formie żywności pozyskiwanej w ramach współpracy z Warmińsko-Mazurskim Bankiem Żywności w Olsztynie.
- Poradnią Zdrowia Psychicznego i leczenia uzależnień, zapewniającą wsparcie i pomoc na rzecz osób i rodzin z problemem uzależnień.
- Urzędem Pracy Powiatu Olsztyńskiego- filia w Biskupcu – na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej osób bezrobotnych, klientów pomocy społecznej.,

3.2 Stan zatrudnienia w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Biskupcu.

Stan zatrudnienia w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej na dzień 31.12.2014 wynosił 36 osób w tym 26 pracowników zatrudnionych na umowę o pracę oraz 10 osób zatrudnionych w ramach umowy zlecenia.

Struktura zatrudnienia przedstawia się następująco;

- Dyrektor Ośrodka – 1 osoba,
- Dział finansowo- księgowy – 3 osoby,
- Sekcja Pomocy Środowiskowej – 11 pracowników w tym 10 pracowników socjalnych,
- Ośrodek Wsparcia Rodziny – 2 osoby
- Dom Dziennego Pobytu – 1 osoba,
- Sekcja Świadczeń Rodzinnych – 3 osoby
- Klub Integracji Społecznej – 1 osoba
- Pracownicy obsługi – 4 osoby

Ponadto w ramach umów zleceń MOPS zatrudnia:

- 5 specjalistów (terapeutów uzależnień, prawnika, psychologa, pedagoga) udzielających specjalistycznej pomocy w Ośrodku Wsparcia Rodziny
- 5 pedagogów prowadzących dziecięco-młodzieżowe grupy profilaktyczno-edukacyjne na bazie 5 świetlic wiejskich,

3.3 Środki finansowe przeznaczane na realizację zadań.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania własne z zadania zlecone z zakresu administracji rządowej wynikające z następujących ustaw

- Ustawy z dnia 12 marca 2004 r o pomocy społecznej,
- Ustawy z dnia 26 października 1982 o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- Ustawy z dnia 29 lipca 2009 r o przeciwdziałaniu narkomanii,
- Ustawy z dnia 28 listopada 2003 r o świadczeniach rodzinnych,
- Ustawy z dnia 7 lipca 2007 r o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- Ustawy z dnia 29 lipca 2009 o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Tabela 7: Wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań własnych i zleconych w latach 2010-2014

Lp	Lata	2010	2011	2012	2013	2014
1	Koszt realizacji zadań własnych	3899909	4825116	5030925	6041032	6628541
2	Koszt realizacji zadań zleconych	7874499	7779618	8003595	7789768	8 036 191
	Ogółem	11774408	12604734	13034520	13830800	14664732

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS03

Z przedstawionych danych wynika, że następuje systematyczny wzrost środków finansowych na realizację zadań własnych gminy z zakresu polityki społecznej, wynikających z przedmiotowych ustaw. Natomiast zadania zlecone dotyczą jedynie świadczeń rodzinnych

3.4. Powody udzielania świadczeń z systemu pomocy społecznej w Gminie Biskupiec.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, zasadniczym celem pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka.

W Gminie Biskupiec, zgodnie z danymi Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, pomocą społeczną w roku 2014 objęto wsparciem 15,45% mieszkańców, co oznacza, że bez względu na rodzaj, formę oraz źródło finansowania z pomocy społecznej skorzystało 1.198 rodzin, w których zamieszkuje 2960 osób.

W stosunku do roku 2013 nastąpił wzrost liczby osób korzystających z pomocy o około 1%. Analizując procentowy wskaźnik liczby osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców gminy, można zauważyć, że na przestrzeni lat 2010-2014 tendencje te były zmienne.

Tabela 8: Liczba rodzin i osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (bez względu na rodzaj , formę i źródło finansowania) w Gminie Biskupiec w latach 2010-2014

Lata	Liczba ludności w Gminie ogółem	Liczba rodzin objętych pomocą	Liczba osób w rodzinach objętych pomocą	% mieszkańców pobierających świadczenie w stosunku do ogólnej liczby ludności w Gminie
2010	19 398	1096	2736	14,10
2011	19 371	1094	2954	15,24
2012	19 324	1071	2702	13,98
2013	19 187	1138	2817	14,68
2014	19 157	1198	2960	15,45

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS03

Zmienne tendencje można też zaobserwować w strukturze osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej. Wśród ogólnej liczby rodzin korzystających z pomocy, najliczniejszą grupę stanowiły rodziny wychowujące dzieci –na przestrzeni lat 2010-2014 liczba tych rodzin miała tendencję malejącą. Jednakże wśród tych rodzin, na przestrzeni 5 lat daje się zauważyć 8%

wzrost liczby rodzin niepełnych korzystających z pomocy społecznej, jest to zjawisko niekorzystne ponieważ może oznaczać wzrost liczby rozwodów/separacji. Natomiast zmniejszeniu uległy rodziny emerytów i rencistów – największy ich wskaźnik w stosunku do ogólnej liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej odnotowano w roku 2010 i wyniósł 21,35%, natomiast najmniejszy w roku 2014 – 14,85%.

Tabela 9 : Struktura gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną na przestrzeni lat 2010-2014

Wyszczególnienie	Liczba rodzin objętych pomocą w latach:				
	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba rodzin ogółem, w tym:	1096	1094	1071	1138	1198
• Rodziny z dziećmi	542	520	487	519	516
w tym: rodziny niepełne	185	186	184	192	199
• Rodziny emerytów i rencistów	234	218	189	180	178
• Pozostałe osoby i rodziny	320	358	395	439	504

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS03

Powody udzielania osobom i rodzinom świadczeń z pomocy społecznej określone zostały w art. 7 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004.

Tabela 10: Procent osób którym udzielono pomocy w stosunku do ogólnej liczby osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2010-2014 z podziałem na powody przyznawania

Powody przyznawania pomocy	2010	2011	2012	2013	2014
Ubóstwo	59,62	66,35	67,58	65,95	61,68
Bezdomność	1,92	2,19	2,52	2,55	3,33
Potrzeba ochrony macierzyństwa	10,49	11,15	14,10	12,48	12,52
Bezrobocie	53,92	55,21	59,29	61,07	50,67
Niepełnosprawność	34,40	35,64	34,36	28,73	29,05
Długotrwała choroba	11,22	12,71	12,79	10,01	11,10
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	14,69	17,00	18,21	15,90	17,11
Przemoc w rodzinie	4,29	2,93	2,24	3,51	3,17
Alkoholizm	10,31	13,07	11,30	13,09	11,60
Narkomania	0,00	0,37	0,28	0,18	0,42
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1,82	1,37	1,21	2,20	1,08
Zdarzenia losowe	1,00	0,37	0,46	0,35	1,59

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS03

Tabela 11: Procent osób którym udzielono pomocy w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców Gminy Biskupiec w latach 2010-2014 z podziałem na powody przyznawania

Powody przyznawania pomocy	2010	2011	2012	2013	2014
Ubóstwo	9,80	10,11	9,44	9,68	9,53
Bezdomność	0,11	0,12	0,14	0,15	0,21
Potrzeba ochrony macierzyństwa	0,59	0,63	0,78	0,74	0,78
Bezrobocie	3,05	3,13	3,28	3,62	3,17
Niepełnosprawność	1,94	2,01	1,90	1,70	1,82
Długotrwała choroba	0,63	0,72	0,71	0,59	0,69
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	0,83	0,96	1,00	0,94	1,07
Przemoc w rodzinie	0,24	0,17	0,12	0,21	0,20
Alkoholizm	0,58	0,74	0,63	0,78	0,73
Narkomania	0,00	0,02	0,02	0,01	0,03
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	0,10	0,8	0,07	0,13	0,08
Zdarzenia losowe	0,06	0,02	0,03	0,02	0,10

Do najważniejszych przyczyn korzystania z pomocy społecznej należy bezrobocie. W badanym okresie problem ten utrzymywał się na wysokim poziomie i dotyczył przeciętnie ponad 50% rodzin objętych pomocą. Osoby bezrobotne korzystające z pomocy stanowiły też po ubóstwie największy wskaźnik w stosunku do mieszkańców gminy, wynoszący 3%.

Problem bezrobocia jest zjawiskiem szczególnie niepokojącym, ma bowiem bezpośredni wpływ na poziom bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy Biskupiec. Do dominujących powodów przyznawania pomocy społecznej należy także ubóstwo, , niepełnosprawność oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r o pomocy społecznej gminy realizują zadania własne z zlecone z zakresu administracji rządowej. Pomoc społeczna jest finansowana z budżetu gminy, budżetu państwa w części dotacji na realizację zadań własnych gminy oraz budżetu państwa na realizację i obsługę zadań zleconych.

Tabela 12: Wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań własnych i zadań zleconych z zakresu pomocy społecznej w latach 2010-2014

Lata	2010	2011	2012	2013	2014
Kwota świadczeń w zł. przeznaczona na realizację zadań własnych – ogółem, w tym:	2938522	3321240	3501924	4333562	4719719
• Środki własne gminy	1287507	1557026	1393857	1596241	1831788
• Dotacje z budżetu państwa	1023812	1764215	2108067	2737321	2887931
Kwota świadczeń w zł przeznaczona na realizację zadań zleconych	627203	0	0	0	0
Razem	2938522	3321240	3501924	4333562	4719719

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS03

Od 2004 r zmieniła się tendencja w zakresie realizacji zadań pomocy społecznej – nastąpiło stopniowe przesuwanie ciężaru źródła finansowania przyznawanych świadczeń pomocy społecznej z zadań zleconych na zadania własne gminy. Daje się również zauważyć systematyczny wzrost nakładów finansowych na realizację świadczeń z pomocy społecznej – na

przestrzeni lat 2010-2014 wzrost ten wyniósł 60,71% , z czego środki własne gminy uległy zwiększeniu o 42,50% , natomiast środki budżetu państwa o 74,92%.

Tabela 13: Struktura wydatków w odniesieniu do zrealizowanych zadań ustawowych, na przestrzeni lat 2010 – 2014

Lp	Rodzaj Świadczeń	Rok 2012		Rok 2013		Rok 2014	
		Liczba os. z decyzją	Kwota	Liczba os. z decyzją	Kwota	Liczba os. z decyzją	Kwota
I	Świadczenia realizowane w ramach zadań zleconych – ogółem,	0	0	0	0	0	0
II	Świadczenia realizowane w ramach zadań własnych – ogółem, w tym:	1826	3501924	1858	4333562	1826	4719719
1	Zasiłki stałe	181	618456	185	750067	187	802299
2	Zasiłki okresowe	651	1056960	762	1532627	742	1620531
3	Posiłki w tym w szkołach	714	304718	806	348833	816	354327
4	Zasiłki celowe na zakup żywności	408	168264	380	144241	58	145118
5.	Schronienie	20	20516	15	33551	23	49872
6.	Ubranie	15	2260	24	2890	8	660
7.	Usługi opiekuńcze	87	675657	81	764047	83	841557
8.	Zasiłki celowe na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego	5	3100	4	1700	42	31393
9	Sprawienie pogrzebu	1	2192	2	4503	3	2910
10.	Inne zasiłki celowe i pomoc w naturze	700	69462	202	76259	591	84451
11	Odpłatność za Domy Pomocy Społecznej	27	519958	34	613005	34	719997
12	Składki zdrowotne	163	51381	166	61839	172	66604

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS03

Z przedstawionych danych wynika, że największe wydatki gmina Biskupiec przeznacza na wypłaty zasiłków okresowych (z powodu bezrobocia, niepełnosprawności i długotrwałej choroby), realizację usług opiekuńczych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, zasiłków stałych, pokrywania kosztów pobytu w Domach Pomocy Społecznej oraz pokrywania kosztów posiłków w większości (99%) w szkołach na rzecz dzieci i młodzieży.

3.5. Główne problemy społeczne Gminy Biskupiec w ujęciu polityki społecznej.

3.5.1. Bezrobocie w Gminie Biskupiec.

Bezrobocie jako podstawowy czynnik ubóstwa i wykluczenia społecznego jest jednym z poważniejszych problemów społecznych gminy Biskupiec. Z danych Urzędu Pracy Powiatu Olsztyńskiego wynika, że w roku 2014 na terenie gminy Biskupiec zarejestrowanych było 1502 osób bezrobotnych (dane na dzień 31.12.2004). Wśród ogółu osób bezrobotnych prawo do zasiłku posiadało zaledwie 306 osób, natomiast bez prawa do zasiłku było 1.196 osób.

Analizy i danych statystycznych badań UPPO wynika również, że wśród osób bezrobotnych , duży odsetek stanowią osoby bezrobotne długotrwale tzn. pozostające bez

pracy przez ponad 24 miesiące – na grudzień 2014 r. grupa ta liczyła 305 osób, co stanowi ponad 20,31% ogółu bezrobotnych. Na przestrzeni lat zjawisko to miało tendencję wzrostową – liczba osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy w stosunku do ogółu bezrobotnych wynosiła w roku 2013 – 18,33%; w roku 2012- 15,75%; w roku 2011 – 12,96%. Należy zatem przypuszczać, że pozostawienie tych osób bez pomocy i wsparcia będzie powodować dalszy wzrost w tej grupie bezrobotnych.

Niepokojącym jest też fakt, że zjawisko bezrobocia coraz częściej dotyka ludzi młodych, czyli osoby o największym potencjale możliwości życiowych i zawodowych. Osoby w przedziale 18-44 lat stanowiły pod koniec roku 2014 ponad 65% ogółu bezrobotnych, zaś bezrobotni do 24 roku życia stanowili ponad 27 % bezrobotnych w tym przedziale wiekowym oraz 18% ogółu bezrobotnych.

Istotnym problemem sytuacji osób bezrobotnych jest również ich niski poziom wykształcenia i niedopasowanie umiejętności zawodowych do potrzeb i oczekiwań pracodawców. Osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej (515 osób) oraz zasadniczym zawodowym (467 osób) – stanowią oni ponad 65% ogółu bezrobotnych (dane UPPO na koniec grudnia 2014 r). Ponadto osoby bezrobotne to w większości kobiety – stanowią one 52% ogólnej liczby bezrobotnych. Bezrobotne kobiety, to w większości osoby w wieku 18-44 lat – 72% kobiet, większość 30,73% legitymuje się wykształceniem gimnazjalnym i poniżej; 26% wykształceniem zasadniczym i zawodowym. Powyższa sytuacja wywarła bezpośredni wpływ na poziom bezpieczeństwa socjalnego bezrobotnych i ich rodzin, jak również spowodowała, że długotrwałe bezrobocie stało się jedną z dominujących i najczęstszych przyczyn udzielania świadczeń pomocy społecznej.

Procent rodzin objętych pomocą z tytułu bezrobocia w stosunku do ogólnej liczby rodzin korzystających z pomocy w latach 2012-2014

Brak zatrudnienia nie tylko negatywnie wpływa na ekonomiczną kondycję rodzin, ale także powoduje pozamaterialne, psychospołeczne skutki.

Z doświadczeń pracowników MOPS wynika, że wraz z wydłużającym się okresem pozostawania bez pracy i korzystania z pomocy społecznej spada ich mobilność, wzrasta natomiast apatia, pasywność, nasila się ubóstwo, bieda i marginalizacja społeczna. Osoby te uzależniają się od zasiłków pomocy społecznej. Styl ten zaczyna dominować w cyklu życia tych osób i przekazywany jest pokoleniowo.

Pozostawienie tych rodzin osób bez pomocy i wsparcia jeszcze bardziej rozwinię i utrwali styl życia zależnego od zasiłków pomocy społecznej, o dużym natężeniu zachowań patologicznych i koncentracją problemów społecznych.

Negatywnie też postrzegane są przez pracodawców, co również utrudnia im znalezienie zatrudnienia na otwartym rynku pracy. Dlatego też potrzebują kompleksowego wsparcia, stworzenia warunków do integracji ze społeczeństwem i pomocy w przezwyciężeniu problemów, którymi są obarczeni. Konieczne jest więc udzielenie im wsparcia w polepszeniu kondycji psychicznej, pobudzaniu do współuczestnictwa w rozwiązywaniu własnych problemów, samodzielnym kreowaniu własnej drogi życiowej oraz zdobyciu nowych kwalifikacji, nabyciu umiejętności poruszania się na rynku pracy oraz zatrudnienia.

3.5.2 Sytuacja rodzin

Rodzina jest podstawowym środowiskiem gwarantującym prawidłowy rozwój oraz zaspokajanie potrzeb jej członków. Coraz więcej rodzin ma trudności w prawidłowym wypełnianiu podstawowych funkcji. Trudna sytuacja mieszkaniowa, brak stałych źródeł utrzymania ogranicza i uniemożliwia prawidłowe zaspokajanie potrzeb biologicznych, rozwojowych i wychowawczych. Niemożność zaspokajania podstawowych potrzeb, często jest przyczyną konfliktów rodzinnych i zachowań patologicznych co w konsekwencji skutkuje załamaniem się funkcjonowania rodziny i jej kryzysem. Nie stwarza to właściwego klimatu dla prawidłowego wychowywania dzieci oraz tworzenia im warunków wszechstronnego rozwoju, kształtowania pozytywnego systemu wartości, wzorców i norm postępowania, co w konsekwencji obniża ich szanse rozwoju intelektualnego i osiągnięcia odpowiedniego poziomu wykształcenia.

W roku 2014 z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych ze świadczeń MPOS skorzystało 205 rodzin, co stanowi 40% liczby rodzin wychowujących dzieci i korzystających z pomocy społecznej oraz 17 % ogólnej liczby rodzin objętych pomocą społeczną. Wśród rodzin wychowujących dzieci i korzystających z pomocy społecznej – 27% to rodziny wielodzietne wychowujące od trójki dzieci oraz 39 % to rodziny niepełne. Na przestrzeni lat 2012-2014, rodziny wychowujące dzieci, mające problemy opiekuńczo-wychowawcze stanowiły znaczącą część klientów pomocy społecznej.

Tabela 14: Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w gminie Biskupiec w latach 2012-2014

Lata	2012	2013	2014
Liczba rodzin wychowujących dzieci korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	487	519	516
Liczba rodzin wychowujących dzieci korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,	195	181	205
% rodzin którym udzielono pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, w stosunku do ogólnej liczby rodzin wychowujących dzieci korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	40%	34,87 %	39,73%
% rodzin którym udzielono pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, w stosunku do ogólnej liczby rodzin objętych świadczeniami pomocy społecznej	17,14%	16,90%	17,11 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS03

Z doświadczeń pracowników socjalnych MOPS wynika, że głównym źródłem niezaradności opiekuńczo-wychowawczej rodzin są różnego rodzaju zaburzenia w funkcjonowaniu rodzin, których źródłem i przyczyną są między innymi:

- bezrobocie - powodujące obniżenie standardu materialnego rodziny; uzależnienie od pomocy społecznej; wzrost konfliktów wewnątrzrodzinnych i zachowań patologicznych; izolację społeczną; bezradność, apatie rodziców oraz niechęć do podejmowania starań kierunku zmiany sytuacji życiowej
- uzależnienia rodziców od środków psychoaktywnych (alkoholu i narkotyków) – skutkiem czego jest kryzys wartości rodzinnych; przemoc w rodzinie; zaniedbywanie obowiązków wobec dzieci.
- młody wiek i niedoświadczenie życiowe rodziców- często będący przyczyną niesamodzielnosci i niezaradności życiowej rodziców, w wyniku czego następuje przejmowanie przez, dziadków i starsze rodzeństwo obowiązków opiekuńczo-wychowawczych,
- rodziny niepełne – fakt rodziny niepełnej powoduje duże obciążenie obowiązkami opiekuńczo-wychowawczymi oraz ogranicza możliwości w zabezpieczaniu potrzeb socjalno-bytowych rodziny;
- wielodzietność rodziny – uniemożliwia w pełni zaspokajanie potrzeby bytowych dzieci, często też w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodzice wykazują niezaradność,

Od 2012 r w ramach MOPS realizowane są zadania wynikające z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W myśl art. 176 ust.5 do zadań własnych gminy należy między innymi współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Tabela 15: Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej z terenu gminy Biskupiec w latach 2012-2014

Lata	2012	2013	2014
Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej po raz pierwszy	12	6	16
Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej	12	18	34
Koszty pobytu dzieci w pieczy zastępczej w zł	11 248	42 617	106 445
Ogólny koszt pobytu dzieci w pieczy zastępczej	160 310		

Źródło: opracowanie własne MOPS

Z powyższych danych wynika, że stale zwiększa się liczba dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej, które są umieszczane w zastępczych formach opieki. Dlatego też istotnym zadaniem stojącym przed pomocą społeczną jest rozwijanie różnorodnych form wspierających rodziców w wychowaniu i opiece nad dziećmi.

3.5.3 Sytuacja osób niepełnosprawnych, chorych oraz osób starszych.

Osoby niepełnosprawne i długotrwale chore

Niepełnosprawność stanowi bardzo istotny czynnik wykluczenia społecznego, choć nie zawsze związanego z ubóstwem. Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r. osoby niepełnosprawne stanowią w Polsce bardzo liczną społeczność, która liczy już około 5,5 mln. osób (ponad 14% ogółu ludności). Prognozy GUS przewidują, że w roku 2100 liczba ta wzrośnie do 6 mln. Zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: emerytur, rent i zasiłków. Jedynie dla 8% tej populacji

główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% nie posiada własnych środków finansowych i pozostaje na utrzymaniu innych osób.

Mówiąc o osobach niepełnosprawnych, strategia odwołuje się do osób posiadających stopień niepełnosprawności orzeczony przez Zespół ds. Orzekania o Stopniu Niepełnosprawności, jak również innych osób z dysfunkcjami fizycznymi, psychicznymi i umysłowymi. Za niepełnosprawne należy uznać osoby, których stan fizyczny, psychiczny i umysłowy powoduje trwałe lub okresowe utrudnienia, ograniczenia bądź uniemożliwia pełnienie ról i zadań społecznych na poziomie powszechnie przyjętych kryteriów.

Obserwacje pracowników Ośrodka pozwalają stwierdzić, że sytuacja tej grupy osób jest bardzo trudna. Problemy osób niepełnosprawnych wiążą się głównie z ograniczonymi możliwościami oprotezowania i zakupu sprzętu ułatwiającego komunikowanie się i samoobsługę, kosztowną i trudno dostępną rehabilitacją. Dużym problemem są także bariery architektoniczne w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej jak i w budynkach użyteczności publicznej, co uniemożliwia prawidłowe funkcjonowanie oraz ogranicza dostęp do różnorodnych usług. Nie bez znaczenia jest również problematyka edukacji osób niepełnosprawnych od chwili urodzenia do ukończenia nauki w ramach posiadanych predyspozycji i możliwości.

Niepełnosprawni spotykają się także z problemami psychologicznymi i społecznymi, które wiążą się z trudnościami akceptacji samego siebie, swoich schorzeń oraz z brakiem zrozumienia ze strony ludzi zdrowych.

Niepełnosprawność uderza najbardziej w finansową i emocjonalną stronę rodziny. Rodzina w takiej sytuacji wymaga zwłaszcza nieinstytucjonalnych form pomocy, maksymalnie zindywidualizowanych i dostosowanych do jej potrzeb. Wzmocnienia wymaga sama rodzina - w zetknięciu z niepełnosprawnością jednego ze swych członków, rodzina często nie jest w stanie poradzić sobie z zaistniałą sytuacją.

Problemem osób niepełnosprawnych są trudności w uczestniczeniu w życiu społecznym, zawodowym, kulturalnym a przede wszystkim edukacyjnym – dostępnym dla każdego mieszkańca. Osoby niepełnosprawne są zdecydowanie gorzej wykształcone, co wynika z barier architektonicznych w szkołach, barier w komunikowaniu się z resztą środowiska, problemów związanych z dojazdem do miejsca kształcenia, wyposażeniem w sprzęt rehabilitacyjny oraz pomoce dydaktyczne, a przede wszystkim z barier psychologicznych.

Osoby niepełnosprawne odczuwają brak zainteresowania nimi w społeczeństwie. Najczęściej z wyjątkiem najbliższej rodziny, kontaktują się z nimi pracownicy służby zdrowia, pracownicy ośrodków pomocy społecznej i dalsza rodzina. Tylko nieliczna grupa ma regularne kontakty sąsiedzkie i przyjacielskie oraz niewielki odsetek osób niepełnosprawnych należy do organizacji, stowarzyszeń i fundacji działających na ich rzecz. Większość osób niepełnosprawnych spędza czas wolny biernie, rzadko korzysta z życia kulturalnego i sportowego.

Na terenie gminy Biskupiec, na rzecz osób niepełnosprawnych działają następujące placówki:

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną - Koło w Biskupcu

Celem stowarzyszenia jest tworzenie jak najkorzystniejszych warunków do pełnego rozwoju fizycznego i osobowego osób z niepełnosprawnością intelektualną oraz aktywnego i godnego ich uczestnictwa w życiu społecznym oraz pomoc ich rodzinom. Swoim zasięgiem obejmuje miasto i gminę Biskupiec oraz sąsiadujące gminy.

W ramach stowarzyszenia funkcjonuje:

- Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy w ramach, którego dzieci z niepełnosprawnością intelektualną realizują obowiązek szkolny i nauki. Ponadto prowadzona jest terapia medyczna, logopedyczna, psychologiczna, pedagogiczna oraz terapia zajęciowa.
- Warsztat Terapii Zajęciowej – prowadzi terapię pracą oraz rehabilitację społeczną,

- Zakład Aktywności Zawodowej – realizujący programy aktywizujące i przygotowujące osoby niepełnosprawne do podejmowania zatrudnienia również na otwartym rynku pracy.

Dom Dziennego Pobytu

Jest placówką Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Biskupcu. Zabezpiecza potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych, które głównie ukierunkowane są na podtrzymywanie sprawności fizycznej, intelektualnej poprzez organizację różnych form terapii zajęciowej. W roku 2014 z różnych form działalności domu korzystało 40 osób, na rzecz których prowadzone były stałe zajęcia aktywizujące oraz zorganizowano 30 imprez o charakterze kulturalno-oświatowym i rekreacyjnym.

Choroba i niepełnosprawność to czynniki, które prowadzą do pogorszenia kondycji finansowej każdej rodziny. Sytuacja ta, to z jednej strony efekt wydatków na leczenie, rehabilitację i różnego typu świadczenia będące udziałem rodzin, z drugiej strony przyczyną jest ograniczenie dochodów - utrata pracy i renta inwalidzka osoby niepełnosprawnej oraz ograniczenie aktywności zawodowej i możliwości zarobkowych innych członków rodziny zobowiązanych do świadczeń opiekuńczych.

Tabela 16: Liczba osób objętych świadczeniami pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na terenie Gminy Biskupiec w latach 2012-2014

LATA	2012	2013	2014
Liczba osób objętych świadczeniami z powodu niepełnosprawności	368	327	348
Liczba osób w rodzinach osób objętych świadczeniami z powodu niepełnosprawności	786	680	269
% osób którym udzielono świadczeń z powodu niepełnosprawności, w stosunku do ogólnej liczby osób objętych świadczeniami w danym roku	20,15%	17,60%	31%
% mieszkańców korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności, w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców gminy	4,06%	3,54%	1,4%

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS03

Tabela 17: Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby na terenie Gminy Biskupiec w latach 2012-2014

Lata	2012	2013	2014
Liczba osób objętych świadczeniami z powodu długotrwałej choroby	137	114	133
Liczba osób w rodzinach osób objętych świadczeniami z powodu długotrwałej choroby	311	204	269
% osób objętych świadczeniami z powodu długotrwałej choroby, w stosunku do ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną w danym roku	7,50%	6,14%	11,96%
% mieszkańców korzystających z pomocy			

społecznej z powodu długotrwałej choroby, w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców gminy	1,61%	1,06%	1.40%
--	-------	-------	-------

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS03

Osoby starsze

Starość i starzenie się – to pojęcia, które nie zostały jeszcze jednoznacznie zdefiniowane, zarówno przez nauki biologiczne jak i społeczne. Światowa Organizacja zdrowia (WHO), za początek starości uznaje 60 rok życia i wyróżnia w niej trzy zasadnicze etapy: od 60-75 r.ż. – wiek podeszły (tzw. wczesna starość); od 75 – 90 r. ż. – wiek starczy (tzw. późna starość); 90 r. ż. i powyżej – wiek sędziwy (tzw. długowieczność).

Postępujące zmiany społeczno-ekonomiczne, coraz szybszy postęp techniczno-informatyczny, wzrost stopy życiowej ludności, rozwój i osiągnięcia medycyny w znacznym stopniu przyczyniają się do wydłużania życia ludzkiego. Konsekwencją tego jest szybszy wzrost liczby osób w podeszłym wieku, niż liczby osób nowo narodzonych. I z tych też powodów pomoc społeczna coraz częściej spotyka się i będzie się spotykać z sytuacją człowieka starszego.

Wieloletnie doświadczenia pracowników MOPS związane z pracą w środowisku osób starszych pozwalają na wyodrębnienie istotnych problemów, do których można zaliczyć: samotność, chorobę, inwalidztwo, poczucie nieprzydatności, a często także życie w ubóstwie. Wszystkie te problemy wskazują na istniejącą marginalizację osób starszych jako zbiorowości, czego przykładem może być stopniowe eliminowanie ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego w momencie przekroczenia granicy wieku emerytalnego.

Rodzina mimo chęci i starań, nie zawsze sama jest w stanie zapewnić pełną pomoc seniorom. Dlatego, aby skuteczniej pomagać, ułatwić tym ludziom życie należy wspierać rodzinę w jej funkcjach opiekuńczych.

Dużym zainteresowaniem cieszy się funkcjonujący w strukturach MOPS Dzienny Dom Pomocy Społecznej z wsparcia którego korzysta 40 seniorów. W ramach działalności domu prowadzone jest terapia zajęciowa, mająca na celu podtrzymywanie sprawności psychofizycznej, organizowane są różnorodne formy aktywności ruchowej i społecznej. Świadczone są także usługi pralnicze i kąpielowe.

W ramach działalności MOPS, na rzecz osób starszych, chorych i niepełnosprawnych, realizowane są usługi opiekuńcze. Obejmują one pomoc w zaspokajaniu potrzeb życiowych, opiekę higieniczno-sanitarną, pomoc w podtrzymywaniu sprawności psychofizycznej oraz zapewnienie kontaktu z otoczeniem.

3.5.4 Problemy uzależnień w gminie Biskupiec

Alkoholizm i narkomania stanowią dziś bezsprzecznie jeden z najpoważniejszych problemów i trudnych do przezwyciężenia. Problem uzależnień ze względu na swój złożony charakter powiązany jest z innymi problemami społecznymi. Uzależnienia zaburzają prawidłowe funkcjonowanie w wielu sferach życia, zakłócają zdolność realizowania ról społecznych, uniemożliwiają wykonywanie pracy zawodowej, mają wpływ na pogorszenie sytuacji materialnej oraz są przyczyną różnorodnych problemów zdrowotnych i zaburzeń psychicznych. Praca z tak zaburzonymi osobami wymaga wiele wysiłku, długotrwałej pracy i często skazana jest na niepowodzenie.

Dane prezentowane przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) wskazują, że 80% dorosłych Polaków spożywa alkohol z czego 11,9% spożywa go nadmiernie i szkodliwie, a 2% populacji kraju stanowią osoby uzależnione od alkoholu. Niepokojącym jest również problem spożywania napojów alkoholowych przez młodzież. Z raportu ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w roku 2011 w ramach Europejskiego Programu Badań Ankietowych w Szkołach (ESPAD) wynika, że napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży – przynajmniej raz w życiu alkohol spożywało 87,3% uczniów wieku 15-16 lat i 95,2% uczniów

w wieku 17-18 lat. Wyniki pokazały, że picie alkoholu przez młodzież stało się statystyczną normą.

Spożywanie alkoholu ma związek z przestępczością – z policyjnych statystyk wynika, że w Polsce w roku 2012 aż 82% zatrzymanych podejrzanych o popełnienie przestępstwa było pod wpływem alkoholu.

Z danych MOPS dotyczących udzielania świadczeń z pomocy społecznej w latach 2010-2014 wynika, że liczba osób w rodzinach którym przyznano świadczenie na mocy ustawy o pomocy społecznej z powodu alkoholizmu wzrosła o 31,8%.

Tabela 18 : Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na terenie Gminy Biskupiec w latach 2012-2014

Lata	2012	2013	2014
Liczba rodzin objętych świadczeniami z powodu alkoholizmu	121	149	139
% rodzin objętych świadczeniami z powodu alkoholizmu, w stosunku do ogólnej liczby rodzin objętych pomocą społeczną w danym roku	12,22	15,98	15,39

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdania MPiPS03

Z uwagi na konsekwencje zdrowotne, prawne i społeczne związane z nadużywaniem alkoholu, powodującym uzależnienia należy stale podejmować działania profilaktyczne i wspierające, szczególnie w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień oraz Przeciwdziałania Narkomanii.

3.5.5 Przemoc w rodzinie

Przemoc w rodzinie jest istotnym obszarem dysfunkcji. Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie definiowana jest jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym i psychicznym, a także wywołujące cierpienie i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do zdiagnozowania. Zdaniem specjalistów, rozmiary i szkodliwość zjawisk związanych z przemocą w rodzinie wskazują, że jest to jeden ze szczególnie ważnych problemów społecznych w Polsce.

Pierwsze badania dotyczące diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce zostały przeprowadzone w 2007 r przez TNS OBOP na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej – *Polacy wobec zjawiska przemocy w rodzinie oraz opinie ofiar sprawców i świadków o występowaniu i okolicznościach występowania przemocy w rodzinie*. Wykazały one, że przemocy w rodzinie doświadczył więcej niż co trzeci Polak (36%). Stosunkowo częstym zjawiskiem jest występowanie przemocy wobec dzieci – 14% badanych żyje w gospodarstwie, w którym ofiarą przemocy było dziecko. Kolejne badanie „*Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie – przemoc w rodzinie wobec kobiet i mężczyzn*” zostało przeprowadzone w 2010 r. Na podstawie badań stwierdzono m. in. ;

- wśród ogółu ofiar przemocy w rodzinie w większości ofiarami są kobiety (61%),
- w większości sprawcami przemocy (niezależnie od form przemocy) są mężczyźni (70%),

- przemoc najczęściej towarzyszy alkohol 45% przypadków. W dalszej kolejności przemoc współwystępuje z brakiem pieniędzy (18%), problemami małżeńskimi (15%) i problemami w pracy (10%).
- niewielki poziom 26% rodzin w których dochodziło do przemoc korzystała z pomocy instytucji lub organizacji.

Na terenie gminy Biskupiec zadania wynikające z ustawy o przeciwdziałaniu przemoc w rodzinie realizuje Miejski Ośrodek pomocy Społecznej – Ośrodek Wsparcia Rodziny w ramach którego funkcjonuje Gminy Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W roku 2014 w ramach prac zespół interdyscyplinarnego i grup roboczych rozpatrzono 53 indywidualne przypadki przemoc w rodzinie oraz opracowano 32 indywidualne plany pomocy rodzinie.

Ponadto z danych Komisariatu Policji w Biskupcu wynika, że w roku 2014 przeprowadzono w 29 interwencji domowych związanych z przemocą, i stosunku do roku 2013 nastąpił wzrost o 52,63%. Wśród ogólnej liczby pokrzywdzonych w wyniku przemoc domowej zdecydowaną większość stanowiły kobiety (74%), natomiast wśród pokrzywdzonych 21% stanowiły osoby małoletnie. Zdecydowanie najczęściej przemoc dopuszczają się mężczyźni – 2014 r. sprawcami przemoc mężczyźni (100%), natomiast w roku 2013 odsetek mężczyzn wśród ogólnej liczby sprawców przemoc wynosił 95,24%. W roku 2014 75,86% ogólnej liczby sprawców przemoc było pod wpływem alkoholu, wysoki wskaźnik odnotowano również w roku 2013 (76,19%).

Przemoc w rodzinie bez wątpienia stanowi poważne zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania rodziny. Rodzina uwikłana w przemoc nie jest w stanie realizować podstawowych zadań – relacje wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania członków rodzin stają się niezgodne z ustalonymi normami prawnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Ofiary w obliczu przemoc są zwykle bierne, ich wyróżniającą się cechą jest silne poczucie winy i przypisywanie sobie odpowiedzialności za akty agresji. Aby skutecznie i efektywnie przeciwdziałać temu zjawisku należy w dalszym ciągu dążyć do rozwoju lokalnego systemu ochrony i pomocy dla ofiar przemoc w rodzinie, opartego na wzajemnej współpracy i pełnym zaangażowaniu osób posiadających profesjonalną wiedzę i kompetencje.

4. WIZJA I CEL STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY BISKUPIEC DO ROKU 2020

Gmina Biskupiec jest wspólnotą dbającą o jak najlepsze warunki i jakość życia mieszkańców, zaspokajającą ich potrzeby i stwarzającą im możliwości rozwoju

Zasadniczym celem, określonym jako misja działań samorządu gminy Biskupiec w zakresie rozwiązywania problemów społecznych jest zapewnienie mieszkańcom rozwoju społecznego, bezpieczeństwa socjalnego oraz przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób i rodzin, które z różnych powodów nie są w stanie przezwyciężyć trudnych sytuacji życiowych jak również ograniczenie rozmiaru i skutków zjawisk społecznie negatywnych.

Osiągnięcie wytyczonych celów i kierunków działań uwarunkowane jest jednak przestrzeganiem przez samorząd, służby socjalne i partnerów społecznych przyjętych form i zasad działań, a przede wszystkim od aktywności i zaangażowania osób niezaradnych życiowo, zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, które podejmą wysiłek na rzecz zmiany swojej sytuacji.

Wytyczone cele zostaną zrealizowane przy wykorzystaniu istniejącego potencjału instytucji i organizacji społecznych działających w sferze pomocy społecznej. Tylko zintegrowane środowisko lokalne może zagwarantować skuteczny i efektywny system wsparcia i pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej oraz stworzyć warunki równych szans w dostępie do podstawowych usług.

Wizję rozwiązywania problemów społecznych Gminy Biskupiec określono na podstawie analizy sytuacji społecznej gminy dokonanej przez Zespół Programowy skupiający przedstawicieli lokalnych podmiotów działających w sferze polityki społecznej.

Cel główny strategii rozwiązywania problemów społecznych

Poprawa funkcjonowania mieszkańców Gminy Biskupiec w środowisku społecznym, rodzinnym i zawodowym z uwzględnieniem ich potrzeb oraz przy ich aktywnym udziale

Realizacja celu głównego opiera się na wytyczonych 6 celach strategicznych, którym przypisano cele operacyjne oraz działania. Cele strategii będą osiąmane poprzez realizację działań przez samorząd gminy, podmioty działające w sferze pomocy i integracji społecznej, aktywnie zaangażowane środowiska lokalne oraz partnerów społecznych.

5. CELE STRATEGICZNE, CELE OPERACYJNE I DZIAŁANIA

Zasadniczą strategią eliminowania problemów społecznych jest stymulowanie mechanizmów korekcyjnych, których zadaniem jest przywrócenie równowagi i integracji społecznej. Zgodnie z wiedzą uzyskaną na podstawie analizy problemów społecznych zostały określono priorytety, które zostały wyrażone jako cele strategiczne:

5.1. CEL STRATEGICZNY 1

POPRAWA FUNKCJONOWANIA RODZIN

Ogromną rolę w prawidłowym funkcjonowaniu społeczności odgrywa właściwie funkcjonująca rodzina. Rodzina jest bowiem niezastąpioną instytucją powoływania do życia kolejnych pokoleń, tworzenia właściwego środowiska do ich wychowywania oraz do rozwoju każdego z członków. Aby rodzina mogła prawidłowo spełniać swoją rolę musi mieć warunki i możliwości właściwego funkcjonowania. Przyjęte do realizacji działania nastawione są na aktywne wspomaganie i ochronę rodzin oraz na pobudzenie ich aktywności i odpowiedzialności. Celem tych działań nie jest zastępowanie ale wspomaganie rodzin w wypełnianiu przez nich podstawowych funkcji, zapobieganie zagrożeniom a także wspieranie rodzin zagrożonych.

5.1.1 Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
- Wykwalifikowana kadra pomocy społecznej - Dobrze rozwinięta infrastruktura w zakresie wspierania rodziny - Przyjęty przez Radę Gminy Program Wspierania Rodziny Gminy Biskupiec oraz Strategia Rozwiązywania Problemów społecznych - Aktywno promocja działań prorodzinnych w ramach Warmińsko-Mazurskich Dni Rodziny organizowanych na terenie gminy - Wprowadzanie nowych form i metod pracy z rodziną (asystent rodziny, szkoła dla rodziców i wychowawców)	- Niewystarczająca liczba ofert pracy i niskie płace - Wysokie bezrobocie i zła kondycja finansowa rodzin - Występowanie problemów związanych z uzależnieniami, przemocą oraz problemami opiekuńczo-wychowawczymi - Trudny dostęp do lekarzy specjalistów np.: psychiatrów dziecięcych, - Niedostateczne wsparcie psychologiczne rodzin, - Długotrwałe uzależnienie od świadczeń pomocy społecznej, - Niewystarczająca liczba specjalistów pracujących z rodziną - Trudne warunki lokalowe rodzin
Szanse	Zagrożenia
Możliwość aplikowania o środki finansowe europejskie i krajowe związane z pomocą i integracją społeczną	- Kryzys funkcji rodziny i jej roli w szyciu społecznym, - Trudna sytuacja gospodarcza wpływająca na

• Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie dająca możliwość włączania podmioty niepubliczne w realizację zadań pomocy społecznej • Dobra współpraca lokalnych instytucji działających w sferze pomocy rodzinie • Istnienie systemu świadczeń rodzinnych oraz świadczeń funduszu alimentacyjnego, • Istnienie systemu pomocy materialnej uczniom, • osób doświadczających przemocy w rodzinie,	funkcjonowanie rodziny (bezrobocie) • Niekorzystne zjawisko demograficzne- spadek dzietności
--	--

5.1.2. Cele operacyjne i działania

Cele operacyjne:			
1. 1. Tworzenie warunków do wszechstronnego rozwoju młodego pokolenia. 1. 2. Poprawa warunków społeczno-instytucjonalnych wzmacniających prawidłowe funkcjonowanie rodziny 1. 3. Doskonalenie systemu pomocy rodzinom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych			
Lp.	Działania	Okres realizacji	Wskaźniki osiągnięcia celu
1.	Rozwój usług społecznych dla dzieci i młodzieży (edukacyjnych, rekreacyjnych, sportowych, kulturalnych) umożliwiających aktywne spędzanie czasu wolnego z wykorzystaniem dostępnej bazy (Orliki, place zabaw, świetlice, szkoły, biblioteki, dom kultury) oraz organizację pozalekcyjnych zajęć dla dzieci i młodzieży zwłaszcza na terenach wiejskich, organizację wypoczynku letniego i zimowego	2016-2020	Liczba zorganizowanych wydarzeń oraz liczba uczestników
2.	Tworzenie warunków dla rozwoju własnej aktywności młodego pokolenia ramach np.: wolontariatu, udziału w organizacjach pozarządowych, grupach nieformalnych i innych	2016-2020	Formy aktywności młodzieży oraz liczba uczestników, Liczba zorganizowanych wydarzeń promujących aktywność
3	Przeciwdziałanie przestępczości, demoralizacji, nadużywania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież poprzez : - zapewnienie pomocy psychologicznej oraz terapeutycznej , - prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej o szkodliwości używania alkoholu, narkotyków, dopalaczy, w również na terenie szkół - podejmowanie działań promujących zdrowy styl życia)	2016-2020	Liczba specjalistów w szkołach oraz liczba uczniów objętych pomocą Liczba podejmowanych w szkołach działań profilaktyczno-edukacyjnych oraz liczba uczestników

Lp.	Działania	Okres realizacji	Wskaźniki osiągnięcia celu
4	Rozwój wsparcia rzeczowego na rzecz dzieci i młodzieży z rodzin najuboższych (dożywianie w szkołach, pomoc materialna (stypendia, wyprawka szkolna, zasiłki pomocy społecznej).	2016-2020	Liczba dzieci objętych pomocą
5	Zapewnienie rodzinom dostępu do różnych form poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, mediacji, terapii indywidualnej i rodzinnej)	2016-2020	Liczba specjalistów oraz liczba osób i rodzin objętych pomocą
6	Inicjowanie skutecznych oddziaływań pomocowych na rzecz rodzin, szczególnie zagrożonych odebraniem dzieci i umieszczeniem w pieczy zastępczej poprzez: - zintensyfikowanie działań w ramach pracy socjalnej, - realizację usług asystenta rodziny, - zapewnienie specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego - realizację zajęć/ warsztatów edukacyjnych ukierunkowanych na podniesienie umiejętności w zakresie opieki i wychowania, - organizację pomocy ze strony rodziny wspierającej - organizację wolontariatu na rzecz pomocy rodzinom, - organizację grup samopomocowych	2016-2020	Liczba rodzin objętych wsparciem
7	Podjęcie działań na rzecz poprawy warunków mieszkaniowych rodzin oraz zapobiegania eksmisjom	2016-2020	Liczba rodzin zagrożonych eksmisją Liczba mieszkań socjalnych oraz liczba zamieszkujących rodzin
8	Wspieranie rodzinnych form opieki zastępczej	2016-20120	Liczba umieszczonych w opiece zastępczej dzieci
9	Kształtowanie pozytywnego klimatu wobec rodziny poprzez propagowanie w mediach pozytywnego wizerunku rodziny; organizowanie różnych przedsięwzięć (np.; Dni Rodziny, konkursy, konferencje, warsztaty itp.)	2016-20120	Liczba organizowanych inicjatyw oraz liczba uczestników

Lp.	Działania	Okres realizacji	Wskaźniki osiągnięcia celu
10	Upowszechnianie wiedzy dotyczącej problemu przemocy w rodzinie, uzależnień oraz możliwości korzystania z pomocy poprzez realizację działań informacyjnych i kampanii społecznych.	2016-20120	Liczba wydarzeń oraz uczestników
11	Opracowywanie programów, projektów przy współpracy podmiotów działających na rzecz rodziny	2016-2020	Liczba opracowanych i zrealizowanych programów/projektów

Podmioty zaangażowane:

- Samorząd Gminy,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Placówki Oświatowe,
- Kluby Sportowe,
- Biskupieckie Centrum Kultury, Turystyki i Sportu
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
- Organizacje pozarządowe

5.2. CEL STRATEGICZNY 2

WSPIERANIE AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ I SPOŁECZNEJ OSÓB BEZROBOTNYCH

Bezrobocie, od wielu lat jest dominującą przyczyną udzielania świadczeń z pomocy społecznej. Dlatego też z uwagi na skalę problemu oraz jego konsekwencje dla funkcjonowania społecznego uznano za kluczowe podejmowanie wszelkich działań związanych z podniesieniem ich potencjału zawodowego.

5.1.2. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
- Funkcjonowanie na terenie gminy Klubu Integracji społecznej, Inkubatora Przedsiębiorczości - Doświadczenie samorządu lokalnego oraz organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu dodatkowych środków finansowych na aktywizację osób bezrobotnych, - Funkcjonowanie instytucji wsparcia osób bezrobotnych na terenie gminy (UPPO, Centrum Kariery OHP, ZDZ-Centrum Edukacji) - Funkcjonowanie specjalnej strefy ekonomicznej, - Aktywność MOPS w realizacji projektów aktywizacji zawodowej - Udzielanie zindywidualizowanej pomocy osobom bezrobotnym (kontrakt socjalny, poradnictwo zawodowe , psychologiczne, i inne) - Możliwość kształcenia zawodowego na terenie gminy - Dostępność środków przeznaczonych na rozwój ekonomii społecznej - Partnerska współpraca (Gmina, MOS, UPPO, OHP) na rzecz podejmowania wspólnych działań skierowanych na aktywizację osób bezrobotnych	- Ograniczona liczba wolnych miejsc pracy - Łatwość uzyskania pomocy materialnej z MOPS demotywująca w podejmowaniu zatrudnienia - Bezrobocie nieadekwatne do potrzeb rynku pracy (brak lub niedopasowanie umiejętności zawodowych do oczekiwań pracodawców), - Dziedziczenie bezrobocia powodujące dodatkowe problemy społeczne - Słaba infrastruktura komunikacyjna wsi - Migracje zarobkowe osób wykształconych
Szanse	Zagrożenia
- Dostępność formy samozatrudnienia (spółdzielnie socjalne) - Programy dla przedsiębiorców umożliwiające tworzenie nowych miejsc pracy (dofinansowanie m.in. z EFS, PEFRON), - Tworzenie pozytywnego klimatu dla rozwoju ekonomii społecznej, - Dostępność środków europejskich i krajowych dla NGOS na aktywizację społeczną i budowanie społeczeństwa obywatelskiego - Rozwinięte technologie umożliwiające zdobywanie informacji, wiedzy i kwalifikacji przez osoby bezrobotne	- Kryzys i spowolnienie gospodarcze - Niekorzystne zmiany w strukturze demograficznej- starzenie się społeczeństwa, spadek dzietności - Odpływ ludzi młodych i wykształconych - Niechęć pracodawców związana z tworzeniem nowych miejsc pracy z powodu wysokich podatków i ubezpieczeń, - Rozbudowane procedury związane z wdrażaniem programów operacyjnych

5.2.2. Cele operacyjne i działania

Cele operacyjne: 2. 1. Zwiększenie aktywności, mobilności oraz zdolności osób bezrobotnych do podejmowania zatrudnienia
 2. 2. Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy w tym również w sektorze ekonomii społecznej
 2. 3. Ułatwienie dostępu do rynku pracy osobom z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.
 2. 4. Doskonalenie współpracy lokalnych podmiotów na rzecz wzrostu zatrudnienia.

Lp.	Działania	Okres realizacji	Wskaźniki osiągnięcia celu
1.	Opracowywanie i realizacja lokalnych programów/projektów aktywizacji społeczno-zawodowej zwiększających szansę na podejmowanie zatrudnienia, w szczególności dla osób długotrwale bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej i osób niepełnosprawnych.	2016-2020	Liczba projektów/programów oraz liczba uczestników
2.	Organizowanie szkoleń dla osób bezrobotnych w celu podniesienia lub zdobycia nowych kwalifikacji zwiększających szansę na podejmowanie różnych form zatrudnienia, w tym samozatrudnienia.	2016-2020	Liczba szkoleń oraz liczba uczestników
3.	Wspieranie aktywności zawodowej w sytuacjach konieczności zapewnienia opieki nad ciężko chorym lub niepełnosprawnym członkiem rodziny poprzez rozwój i zapewnienie usług opiekuńczych.	2016-2020	Liczba rodzin objętych wsparciem
4.	Wspieranie usług opieki nad dzieckiem (żłobki, kluby dziecięce i inne) ułatwiających rodzicom powrót do pracy.	2016-2020	Liczba nowopowstałych form opieki nad dziećmi
	Organizacja robót publicznych i prac interwencyjnych ze szczególnym uwzględnieniem osób bezrobotnych klientów pomocy społecznej	2016-2020	Liczba uczestników
6	Tworzenie nowych miejsc pracy poprzez: - rozwijanie współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami, - wsparcie finansowe (dotacje, refundacja części kosztów wynagrodzenia) lokalnych pracodawców tworzących nowe miejsca pracy - działania na rzecz promocji i upowszechniania wiedzy z zakresu ekonomii społecznej (szkolenia, wizyty studyjne)	2016-2020	Liczba zrealizowanych działań oraz liczba uczestników Liczba nowopowstałych miejsc pracy

Lp.	Działania	Okres realizacji	Wskaźniki osiągnięcia celu
7	Działania na rzecz wspierania lokalnej przedsiębiorczości mieszkańców gminy w ramach funkcjonującego Inkubatora Przedsiębiorczości:	2016-2020	Liczba zrealizowanych działań oraz liczba uczestników
8	Działania na rzecz aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w ramach Klubu Integracji Społecznej (poradnictwo zawodowe, warsztaty umiejętności społeczno-zawodowej, organizacja uczestników do prac społecznie użytecznych i inne.	2016-2020	Liczba zrealizowanych działań oraz liczba uczestników
9	Tworzenie sieci współpracy oraz podejmowanie partnerstwa lokalnych (MOPS, Urząd Pracy, instytucje szkoleniowe, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, podmioty ekonomicznej) na rzecz wymiany informacji o problemach i potrzebach rynku pracy oraz eliminowania barier w podejmowaniu aktywności zawodowej mieszkańców.	2016-2020	Liczba podjętych wydarzeń

Podmioty zaangażowane:

- Samorząd Gminy,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Placówki Szkoleniowe
- UPPO – filia w Biskupcu
- Biskupiński Inkubator Przedsiębiorczości,
- Lokalni przedsiębiorcy
- Organizacje pozarządowe

5.3. CEL STRATEGICZNY 3

WYRÓWNYWANIE SZANS ORAZ PRZECIWDZIAŁANIE WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Niepełnosprawność jest jednym z bardzo istotnych czynników wykluczenia społecznego, choć nie zawsze związanego z ubóstwem. Dlatego też istotne znaczenie ma ciągle rozwijanie oferty pomocy i wsparcia ukierunkowanej na wyrównywaniu szans życiowych tych osób.

Działania na rzecz osób niepełnosprawnych zawarte w strategii mają charakter interdyscyplinarny, dotyczą wszystkich dziedzin życia i zmierzają do osiągnięcia przez te osoby, przy ich aktywnym uczestnictwie, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej

5.3.1. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
• Funkcjonowanie Polskiego Stowarzyszenia na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Biskupcu i prowadzonych przez nie placówek: - Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego, - Warsztatu Terapii Zajęciowej - Zakładu Aktywności Zawodowej • Wysoka aktywność osób niepełnosprawnych intelektualnie na rzecz poprawy warunków funkcjonowania w środowisku lokalnym. • Dotacje dla organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, • Organizacja imprez, wydarzeń promujące aktywność osób niepełnosprawnych, • Realizacja projektów, programów z zakresu aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych • Realizacja usług opiekuńczych na rzecz rodzin z osobami niepełnosprawnymi	• Utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów • Długi okres oczekiwania na rehabilitację • Niska aktywność społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, • Bariery utrudniające dostęp do udziału w życiu społecznym i zawodowym, • Niepełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych na terenie gminy, • Brak mieszkalnictwa chronionego,
Szanse	Zagrożenia
• Dobry klimat Samorządu Gminy dla rozwoju inicjatyw związanych z osobami niepełnosprawnymi • Możliwość pozyskiwania środków finansowych UE i krajowych na rozwój form wsparcia i aktywizacji osób niepełnosprawnych • Możliwość dofinansowania ze środków rządowych projektów ukierunkowanych na aktywizację osób niepełnosprawnych • Wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym	• Ograniczone możliwości finansowe na rzecz wsparcia i pomocy • Ograniczony rynek pracy dla osób niepełnosprawnych, • Wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej

5.3.2. Cele operacyjne i działania

Cele operacyjne: 3.1. Rozwój usług rehabilitacyjnych oraz kompensujących w zakresie niepełnosprawności.
3.2. Eliminowanie barier utrudniających funkcjonowanie osób niepełnosprawnych
3.3. Integracja osób niepełnosprawnych i ich rodzin ze środowiskiem lokalnym.

Lp.	Działania	Okres realizacji	Wskaźniki osiągnięcia celu
1.	Zapewnienie kompleksowego i specjalistycznego wsparcia rozwoju dzieci poprzez zapewnienie wczesnej interwencji w ramach funkcjonującego Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego	2016-2020	Liczba dzieci objętych wsparciem
2.	Wspieranie rozbudowy kompleksu rehabilitacyjno-edukacyjno-zawodowego Polskiego Stowarzyszenia na rzecz osób z Niepełnosprawnością Intelaktualną – Koło w Biskupcu	2016-2020	Utworzenie placówki
3.	Wspieranie działań placówek rehabilitacyjnych, punktów zaopatrzenia i wypożyczania sprzętu ułatwiającego funkcjonowanie osobom niepełnosprawnym	2016-2020	Liczba rodzin objętych wsparciem
4	Realizowanie w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych wysokiej jakości usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych	2016-2020	Liczba osób objętych wsparciem
5	Tworzenie form mieszkalnictwa chronionego (hostele, mieszkania treningowe, wspierane, terapeutyczne)	2016-2020	Liczba utworzonych form mieszkalnictwa oraz liczba uczestników
6	Aktywizowanie osób niepełnosprawnych do udziału w różnych formach życia społecznego z wykorzystaniem bazy Domu Dziennego Pobytu.	2016-2020	Liczba zrealizowanych działań oraz liczba uczestników
7	Podjęmowanie działań aktywizujących zawodowo osoby niepełnosprawne poprzez: - organizację warsztatów aktywizacji zawodowej, poradnictwa zawodowego - tworzenie różnych form aktywności zawodowej (warsztat terapii zajęciowej, zakład aktywności zawodowej i inne), -promowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych	2016-2020	Liczba zrealizowanych działań oraz liczba uczestników

Lp.	Działania	Okres realizacji	Wskaźniki osiągnięcia celu
8	Zapewnienie osobom niepełnosprawnym dostępu do kultury, sportu, turystyki i rekreacji poprzez organizowanie imprez, olimpiad, aukcji, wystaw, spartakiad i przeglądów artystycznych z udziałem osób niepełnosprawnych	2016-2020	Liczba zrealizowanych wydarzeń oraz liczba uczestników
9	Likwidacja barier architektonicznych komunikacyjnych (budowa miejsc parkingowych, podjazdów, przejść dla pieszych itp.)	2016-2020	Liczba zlikwidowanych barier
10	Przystosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb i ograniczeń osób niepełnosprawnych	2016-2020	Liczba nowo przystosowanych obiektów
11	Organizacja wydarzeń służących podnoszeniu świadomości mieszkańców na temat niepełnosprawności, promocji aktywności osób niepełnosprawnych oraz upowszechnianiu informacji o funkcjonujących formach wsparcia (lokalne akcje, kampanie społeczne, konferencje, seminaria, szkolenia i inne)	2016-2020	Liczba zrealizowanych wydarzeń oraz liczba uczestników
12	Upowszechnienie i promocja idei wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych	2016-2020	Liczba wolontariuszy

Podmioty zaangażowane:

- Samorząd Gminy,
- Polskie stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelleksualną – Koło w Biskupcu
- Stowarzyszenie Pomocy dziecku i Rodzinie Barka w Biskupcu
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Biskupieckie Centrum Kultury, Turystyki i Sportu
- Urząd Pracy
- Biskupiecki Inkubator Przedsiębiorczości,
- Organizacje pozarządowe

5.4. CEL STRATEGICZNY 4

POPRAWA STANDARDU ŻYCIA OSÓB STARSZYCH

Starzenie się jest nierozzerwalnie związane z okresem życia każdego człowieka. Statystyki wykazują, że w Polsce ze względu na malejący współczynnik dzietności i wydłużającą się przeciętną długość życia następuje proces starzenia się ludności. Dotyczy to również miasta i gminy Biskupiec, gdzie na przestrzeni lat 2010-2014 udział osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze wiekowej mieszkańców systematycznie się powiększył – w roku 2010 udział ten wynosił 14,10% a roku 2014 – 16,60%.

Sytuacja ludzi starszych uwarunkowana jest znacznym spadkiem zdolności adaptacyjnych w wymiarze biologicznym i psychospołecznym, postępującym ograniczeniem samodzielności życiowej oraz stopniowym nasileniem się zależności od otoczenia. Do najważniejszych problemów ludzi starszych można zaliczyć samotność, chorobę, inwalidztwo, życie w ubóstwie i poczucie nieprzydatności i osamotnienia. Wszystkie te problemy wskazują na istniejącą marginalizację osób starszych jako zbiorowości. Uwzględniając specyfikę środowiska osób starszych istnieje potrzeba stworzenia właściwego modelu pomocy uwzględniającego ich najważniejsze potrzeby oraz umożliwiającego wyjście z izolacji społecznej i integrację z otoczeniem

5.4.1. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
- Działalność na terenie gminy Uniwersytetu II wieku w Rudziankach oraz Domu Dziennego Pobytu jako form aktywizacji seniorów. - Doświadczenie instytucji pomocy społecznej i integracji w pozyskiwaniu środków UE na realizację projektów - Organizowanie usług opiekuńczych na rzecz osób starszych i chorych - Dobrze przygotowana kadra do pracy z osobami starszymi, - Cykliczne organizowanie lokalnych imprez o charakterze integracyjnym, kulturalnym z udziałem osób starszych,	- Niski poziom życia osób starszych - Ograniczony dostęp do lekarzy specjalistów z dziedziny geriatry - Słabe wykorzystanie doświadczenia i kapitału społecznego osób starszych, - Brak mieszkań chronionych, - Brak stacjonarnej placówki opieki dla osób starszych – Dom Pomocy Społecznej - Zbyt niska aktywność osób starszych - Niedostateczna oferta w zakresie profilaktyki i działań prozdrowotnych osób starszych - Niedostateczna oferta wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych - Brak zaangażowania organizacji pozarządowych na rzecz wspierania osób starszych
Szanse	Zagrożenia
- Kreowanie polityki UE i państwa uwzględniającej proces starzenia się społeczeństwa - Rządowe programy na rzecz osób starszych np.: Senior-Wigor - Wzrost świadomości i mobilności osób starszych w zakresie aktywnych form spędzania czasu wolnego - Uwrażliwienie społeczności lokalnej (szczególnie ludzi młodych) na problemy osób starszych	- Starzenie się społeczeństwa - Brak skoordynowanych działań podmiotów na rzecz osób starszych - Niesprzyjająca osobom starszym koniunktura (niskie emerytury/renty, brak rozwiązań w zakresie poprawy sytuacji zdrowotnej osób starszych, wysokie koszty leczenia)

• Możliwość zagospodarowanie potencjału osób starszych (doświadczenia, wiedzy, umiejętności, czasu wolnego) na rzecz społeczności lokalnej	• Funkcjonowanie stereotypów dotyczących osób starszych• Przerzucanie odpowiedzialności rodziny w zakresie opieki na instytucje pomocy społecznej

5.4.2. Cele operacyjne i działania

Cele operacyjne: 4.1. Rozwój form opieki i wsparcia w miejscu zamieszkania.
 4.2. Zmniejszenie poczucia izolacji społecznej i osamotnienia wśród osób starszych.
 4.3. Wzrost zaangażowania lokalnych organizacji pozarządowych na rzecz osób starszych

Lp.	Działania	Okres realizacji	Wskaźniki osiągnięcia celu
1.	Świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych na rzecz osób starszych i chorych w miejscu ich zamieszkania.	2016-2020	Liczba osób
2.	Udzielanie wsparcia rodzinie w opiece nad osobą starszą poprzez zwiększenie dostępności i rozwój usług opiekuńczych (w tym specjalistycznych)	2016-2020	Liczba rodzin
3.	Zwiększenie dostępności wsparcia instytucjonalnego poprzez utworzenie domu pomocy społecznej oraz mieszkań chronionych	2016-2020	Liczba utworzonych form wsparcia oraz liczba uczestników
4	Organizowanie na bazie Domu Dziennego Pobytu różnorodnych form aktywności seniorów – społecznej, edukacyjnej, kulturalnej oraz sportowo-rekreacyjnej	2016-2020	Liczba wydarzeń oraz liczba uczestników
5	Upowszechnianie wśród seniorów świadomego i aktywnego stylu życia ukierunkowanego na samoorganizację oraz zachowanie dobrej kondycji psychicznej i fizycznej	2016-2020	Liczba wydarzeń oraz liczba uczestników
6	Rozwój lokalnych form aktywności i wsparcia seniorów (kluby seniora, uniwersytety II wieku) szczególnie w środowisku wiejskim	2016-2020	Liczba utworzonych form wsparcia, liczba uczestników
7	Zlecanie organizacjom pozarządowym zadań i usług z zakresu pomocy społecznej w obszarze wsparcia osób starszych	2016-2020	Liczba organizacji i zakres zleczanych zadań
8.	Angażowanie osób starszych w inicjatywy sprzyjające wymianie międzypokoleniowej oraz kultywowaniu tradycji i zwyczajów	2016-2020	Liczba wydarzeń oraz liczba uczestników

Lp.	Działania	Okres realizacji	Wskaźniki osiągnięcia celu
9	Upowszechnianie i promocja idei wolontariatu na rzecz osób starszych oraz wśród osób starszych	2016-2020	Liczba wolontariuszy
10	Opracowanie i realizacja projektów/programów na rzecz aktywizacji osób starszych	2016-2020	Liczba projektów/programów liczba uczestników
11	Współpracy samorządu Gminy, organizacji pozarządowych oraz środowisk seniorów na rzecz rozwiązywania problemów osób starszych	2016-2020	Liczba wydarzeń liczba uczestników

Podmioty zaangażowane:

- Samorząd Gminy,
- Stowarzyszenie Pomocy Dziecku i Rodzinie Barka w Biskupcu
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Biskupieckie Centrum Kultury, Turystyki i Sportu
- Placówki Oświatowe
- Dom Pracy Twórczej Sorboma
- Biskupiecki Inkubator Przedsiębiorczości,
- Organizacje pozarządowe

5.5. CEL STRATEGICZNY 5

MINIMALIZOWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ, PRZEMOCY W RODZINIE I INNYCH DYSFUNKCJI

Spośród licznych problemów społecznym, jakie występują w Gminie Biskupiec, problemy związane z uzależnieniami oraz przemocą w rodzinie mają szczególne znaczenie. Wynika to przede wszystkim z rozmiaru ich szkód związanych ze zdrowiem fizycznym i psychicznym zarówno jednostki, jak i rodziny, co rodzi poważne konsekwencje dla funkcjonowania społecznego i ekonomicznego lokalnej społeczności. Dlatego też działania w zakresie zapobiegania problemom uzależnień i przemocy w rodzinie powinny być przedmiotem szczególnej troski ze strony organów administracji samorządowej, jak i lokalnych podmiotów działających w tym obszarze.

5.5.1. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
• Funkcjonowanie w strukturach MOPS Ośrodka o Wsparcia Rodziny zapewniającego pomoc psychologiczną, terapeutyczną i prawną w rozwiązywaniu indywidualnych i rodzinnych problemów związanych z uzależnieniami i przemocą w rodzinie, • Dobre kompetencje podmiotów działających w obszarach związanych z uzależnieniami i przemocą w rodzinie (gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych, zespół interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, służby mundurowe) • Funkcjonowanie całodobowego Punktu Interwencji Kryzysowej dla ofiar Przemocy w rodzinie, • Funkcjonowanie Poradni Leczenia Uzależnień, • Realizacja procedury Niebieskiej Karty • Oferta sposobów spędzania czasu wolnego przez dzieci i młodzież (sportowa, kulturalna) • Dobra współpraca międzyinstytucjonalna rzecz rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie	• Niewystarczające diagnozy związane z uzależnieniami i przemocą w rodzinie wśród mieszkańców Biskupca • Niewystarczający dostęp do terapii oraz zbyt długi okres oczekiwania na nią • Niski poziom świadomości społecznej związanej z uzależnieniami i przemocą w rodzinie, • Niska motywacja osób do podejmowania leczenia, • Zbyt niska aktywność organizacji pozarządowych na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych i przemocy w rodzinie, • Niewystarczający poziom monitorowania i ewaluacji programów profilaktycznych realizowanych w szkołach, • Niewystarczająca ochrona prawna ofiar przemocy w rodzinie, • Przeciążenie obowiązkami służb pomocy społecznej
Szanse	Zagrożenia
• Funkcjonowanie lokalnych programów dotyczących rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniami i przemocą w rodzinie, • Możliwości pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych • Możliwość zagospodarowania środków własnych gminy na realizację działań w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień	• Wysoka dostępność punktów sprzedaży środków uzależniających, • Upowszechnianie się niekorzystnych wzorców kulturowych związanych z piciem alkoholu, • Wysoki poziom przyzwolenia społecznego do picia alkoholu w środowisku rówieśniczym i rodzinie Pojawienie się nowych substancji uzależniających (dopalacze)

5.5.2. Cele operacyjne i działania

Cele operacyjne: 5.1. Zwiększenie świadomości szkód wynikających z używania substancji uzależniających oraz przemocy w rodzinie

5.2. Poprawa stanu psychicznego i funkcjonowania społecznego osób z problemem uzależnień.

5.3. Ograniczenie zaburzeń życia rodzinnego wynikających z uzależnień i przemocy w rodzinie.

5.4. Zwiększenie kompetencji, spójności i efektywności służb działających w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie.

Lp.	Działania	Okres realizacji	Wskaźniki osiągnięcia celu
1.	Propagowanie w środowisku lokalnym wiedzy na temat form uzależnień oraz ich negatywnych skutków poprzez organizowanie i prowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych oraz środowiskowych programów profilaktycznych.	2016-2020	Liczba działań edukacyjnych, liczba uczestników
2.	Opracowywanie i realizacja programów i projektów w obszarze profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie	2016-2020	Liczba programów/projektów
3.	Prowadzenie lokalnych i regionalnych kampanii społecznych związanych z przemocą w rodzinie	2016-2020	Liczba wydarzeń, liczba uczestników
4	Zapewnienie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej i psychologicznej dla osób z problemem uzależnień.	2016-2020	Formy pomocy
5	Wspieranie działalności środowisk abstynenckich	2016-2020	Liczba grup AA, słowarzyseń, klubów abstynenckich i innych
6	Tworzenie warunków do integracji osób uzależnionych w ramach działalności KIS	2016-2020	Liczba uczestników
7	Wspieranie istniejących oraz tworzenie nowych miejsc wsparcia dla dzieci i młodzieży	2016-2020	Liczba świetlic, liczba uczestników
			Liczba innych miejsc wsparcia dzieci , liczba uczestników

Lp.	Działania	Okres realizacji	Wskaźniki osiągnięcia celu
9	Organizowanie i wspieranie działań służących promocji zdrowego stylu życia z uwzględnieniem aktywności społecznej, kulturalnej i sportowej.	2016-2020	Liczba wydarzeń, liczba uczestników
10	Upowszechnianie i realizacja programów adresowanych do rodziców, zwiększających ich kompetencje wychowawcze w obszarze wychowywania dzieci bez przemocy oraz profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci	2016-2020	Liczba projektów/programów, liczba uczestników
11	Zapewnienie rodzinom pomocy psychologicznej, terapeutycznej, prawnej i samopomocy w rozwiązywaniu problemów wynikających z uzależnień oraz przemocy w rodzinie.	2016-2020	Formy wsparcia, liczba osób objętych
12	Realizacja działań interwencyjnych, psychologicznych oraz oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc	2016-2020	Liczba wydarzeń, liczba uczestników
13	Doskonalenie funkcjonowania interdyscyplinarnej współpracy na rzecz osób uzależnionych, współuzależnionych oraz ofiar przemocy,	2016-2020	Podjęmowane działania
14	Organizowanie szkoleń, konferencji, wizyt studyjnych dla przedstawicieli służb w obszarze uzależnień i przemocy w rodzinie.	2016-2020	Liczba wydarzeń, liczba uczestników
15	Doskonalenie metod interwencji i pomocy ofiarom przemocy w oparciu o procedury Niebieskiej karty	2016-2020	Podjęmowane działania
16	Budowanie lokalnych partnerstw pomiędzy instytucjami, organizacjami pozarządowymi, kościołami i innymi w zakresie zwiększenia zaangażowania na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów wynikających z uzależnień i przemocy w rodzinie	2016-2020	Liczba partnerstw, liczba wydarzeń

Podmioty zaangażowane:

- Samorząd Gminy,
- Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Poradnia Leczenia Uzależnień
- Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Biskupieckie Centrum Kultury, Turystyki i Sportu
- Placówki Oświatowe
- Organizacje pozarządowe

5.6. CEL STRATEGICZNY 6

POPRAWA WARUNKÓW NA RZECZ ROZWOJU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

Dla rozwoju Gminy Biskupiec szczególnego znaczenia nabierają różnorodne formy aktywności społecznej i obywatelskiej mieszkańców, w tym również organizacji pozarządowych.

Świadomi i aktywni obywatele stanowią potencjał dla budowania lokalnej wspólnoty – są zdolni do realizowania zadań służących zaspokajaniu potrzeb społecznych oraz prowadzenia działalności pożytku publicznego we współpracy z instytucjami administracji publicznej. Wymaga to jednak działań ukierunkowanych na wzmocnienie postaw prospołecznych, rozwoju kompetencji społecznych i umiejętności współpracy poszczególnych jednostek i grup na rzecz poprawy warunków życia mieszkańców.

Dlatego też, dla osiągnięcia długofalowych przedsięwzięć objętych niniejszą strategią, inicjatywy społeczne oparte na wspólnych działaniach winno być motywem przewodnim dla osiągania zbiorowych porozumień w zakresie rozwiązywania wspólnych problemów społecznych.

5.6.1. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
• Funkcjonowanie programu współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi. • Dość znaczna liczba organizacji funkcjonująca na terenie gminy • Wzrost aktywności i zaangażowania organizacji pozarządowych na rzecz rozwoju gminy • Promocja aktywności lokalnej i działalności społecznej mieszkańców („Sukcesy”) • Włączanie organizacji pozarządowych przez Gminę w realizację zadań z zakresu polityki społecznej • Współpraca MOPS z organizacjami pozarządowymi • Świadomość potrzeby nawiązywania partnerstw na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów społecznych	• Niska aktywność społeczna mieszkańców w realizacji działań na rzecz własnego środowiska • Ograniczone możliwości finansowe gminy na aktywizację społeczności lokalnej • Niski potencjał – finansowy, kadrowy organizacji pozarządowych • Niskie zaufanie do instytucji publicznych • Niewystarczające umiejętności organizacji w pozyskiwaniu środków finansowych, • Niewystarczające umiejętności w zarządzaniu zasobami ludzkimi i finansami organizacji • Niewystarczająca aktywność i umiejętność współpracy partnerstw na rzecz rozwiązywania problemów społecznych
Szanse	Zagrożenia
• Korzystna polityka UE promująca aktywność obywatelską • Dostępność środków europejskich i krajowych dla organizacji pozarządowych na aktywizację społeczną • Docenianie znaczenia kapitału społecznego dla rozwoju gminy • Zmiany wzorców uczestnictwa w życiu społecznym sprzyjające współdziałaniu • Rozwój infrastruktury przestrzeni publicznej	• Rozbudowane procedury związane z wdrażaniem programów. • Trudne procedury wyboru partnerów przez jednostki sektora finansów publicznych, • Brak szerokiej edukacji społecznej • Uzależnienie organizacji pozarządowych od środków publicznych oraz ograniczona zdolność do generowania własnych środków

5.6.2. Cele operacyjne i działania

Cele operacyjne: 6.1. Tworzenie warunków do rozwoju aktywności społecznej mieszkańców

6.2. Wzmocnienie współpracy organizacji pozarządowych z jednostkami samorządu terytorialnego w zaspokajaniu potrzeb mieszkańców

6.3. Rozwój i wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej.

Lp.	Działania	Okres realizacji	Wskaźniki osiągnięcia celu
1.	Działania edukacyjne w zakresie wiedzy obywatelskiej i kształtowania postaw prospołecznych i obywatelskich	2016-2020	Liczba wydarzeń, liczba osób
2.	Wspieranie zaangażowania mieszkańców na rzecz uczestnictwa w działaniach prospołecznych - rozwój wolontariatu, filantropii grup samopomocowych	2016-2020	Działania, liczba osób
3.	Zapewnienie dostępu do informacji o lokalnych organizacjach pozarządowych i realizowanych zadaniach	2016-2020	Umieszczenie informacji na stronie internetowej Urzędu Miasta
4.	Zwiększenie udziału organizacji pozarządowych w realizacji zadań z zakresu polityki społecznej zlecanych przez samorząd gminy	2016-2020	Liczba zleconych zadań
5.	Wzmocnienie organizacji pozarządowych w zakresie wzrostu umiejętności aplikowania o środki zewnętrzne, zarządzania zasobami ludzkimi, finansami organizacji oraz innych umiejętności sprzyjających ich aktywności i profesjonalizacji (szkolenia, kursy, pomoc merytoryczna, wymiana doświadczeń)	2016-2020	Liczba wydarzeń, liczba osób
6.	Inicjowanie działań sprzyjających powstawaniu partnerstw pomiędzy organizacjami pozarządowymi i instytucjami publicznymi na rzecz rozwiązywania problemów społecznych	2016-2020	Liczba zawartych partnerstw
7.	Tworzenie warunków do aktywnego udziału mieszkańców w kształtowaniu warunków życia i rozwoju poprzez organizowanie wspólnych inicjatyw.	2016-2020	Liczba wydarzeń, liczba osób

Lp.	Działania	Okres realizacji	Wskaźniki osiągnięcia celu
8	Organizowanie przedsięwzięć służących integracji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ze społecznością lokalną	2016-2020	Liczba wydarzeń, liczba osób
9	Promowanie dobrych praktyk, działań oraz postaw prospołecznych mieszkańców na rzecz społeczności lokalnej	2016-2020	Liczba wydarzeń

Podmioty zaangażowane:

- Samorząd Gminy,
- Organizacje pozarządowe
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
- Biskupieckie Centrum Kultury, Turystyki i Sportu
- Miejska Biblioteka Publiczna
- Placówki Oświatowe
- Rady sołeckie

6. WDRAŻANIE ORAZ MONITOROWANIE REALIZACJI STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.

„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Biskupiec do roku 2020” obejmuje okres 5 lat. Cele wyznaczone w niniejszym dokumencie dotyczą najistotniejszych problemów występujących na terenie Gminy Biskupiec.

Za wdrażanie strategii odpowiedzialny jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Biskupcu, który jest jednocześnie koordynatorem realizacji strategii.

Jednak kluczową rolę w planowaniu oraz podejmowaniu decyzji strategicznych będą odgrywały władze gminy oraz Rada Miejska w Biskupcu. Natomiast działania praktyczne, wdrażające podjęte decyzje i zaplanowane kierunki działań, będą przede wszystkim domeną jednostek organizacyjnych gminy. Istotna będzie też współpraca z Samorządem Województwa Warmińsko-Mazurskiego, z administracją rządową (w szczególności z Warmińsko-Mazurskim Urzędem Wojewódzkim oraz ministrem właściwym ds. polityki społecznej), lokalnymi przedsiębiorcami, podmiotami ekonomii społecznej oraz ze społecznością lokalną.

Warunkiem skuteczności oraz efektywności w osiąganiu zaplanowanych celów strategii jest realne zaangażowanie lokalnych partnerów – podmiotów działających w sferze rynku pracy, edukacji, kultury i sportu, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa publicznego, a także wspierania rodzin i innych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Realizacja strategii wpisuje się w dużej mierze w statutowe zadania placówek i organizacji funkcjonujących na terenie Gminy, pomiędzy którymi istnieją liczne powiązania kompetencyjne i funkcjonalne.

Zapisy Strategii będą realizowane poprzez między innymi realizowane i przygotowywane roczne i wieloletnie programy (gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy, program wspierania rodziny, program współpracy z organizacjami pozarządowymi) uchwalanie przez Radę Miejską w Biskupcu.

6.1. Monitorowanie strategii – odbywać się będzie na podstawie zebranych danych od instytucji i organizacji pozarządowych uczestniczących w realizacji strategii oraz informacji dotyczących efektów wdrażania strategii. W tym obszarze istotną rolę odgrywać będzie współpraca międzyinstytucjonalna. Nie chodzi tylko o pozyskanie danych niezbędnych do określenia poziomu realizacji poszczególnych wskaźników, ale również o wspólną ocenę wartości i jakości podejmowanych działań, do czego mogą posłużyć kryteria oraz poniższe pytania ewaluacyjne:

Ocena realizacji strategii dokonywana będzie w okresach 1-rocznych i przedkładana Radzie Miejskiej wraz z rocznym sprawozdaniem z działalności MOPS.

6.2. Finansowanie strategii – zakres realizacji działań ujętych w strategii w znacznej części uzależniony będzie od wielkości środków finansowych. Przewidywane źródła finansowania to:

- środki własne gminy,
- środki samorządu województwa,
- środki budżetu państwa,
- środki powiatu
- środki własne partnerów uczestniczących w realizacji celów strategii (organizacje pozarządowe, podmioty prywatne),
- środki funduszy krajowych pozyskiwane w ramach realizacji programów krajowych (np.: program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Program Asystent Rodziny i Koordynator Pieczy zastępczej, Program wieloletni „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania” i inne),
- środki z budżetu Unii Europejskiej w ramach realizacji Programów Operacyjnych

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabela 1.	Ludność wg miejsca zameldowania/zamieszkania i płci w Gminie Biskupiec w latach 2010-2014	7
Tabela 2.	Wskaźniki ruchu naturalnego ludności w Gminie Biskupiec na przestrzeni lat 2010 – 2014.....	8
Tabela 3.	Przychodnie-ambulatoryjna opieka zdrowotna w latach 2011-2014.....	10
Tabela 4.	Współczynnik solaryzacji netto w szkołach podstawowych na terenie gminy Biskupiec w latach 2010-2014	11
Tabela 5.	Współczynnik solaryzacji netto w szkołach gimnazjalnych na terenie gminy Biskupiec w latach 2010-2014	11
Tabela 6.	Organizacje pozarządowe w Gminie Biskupiec	13
Tabela 7.	Wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań własnych i zleconych w latach 2010-2014	16
Tabela 8.	Liczba rodzin i osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (bez względu na rodzaj , formę i źródło finansowania) w Gminie Biskupiec w latach 2010-2014	17
Tabela 9.	Struktura gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną na przestrzeni lat 2010-2014	18
Tabela 10.	Procent osób którym udzielono pomocy w stosunku do ogólnej liczby osób korzystających z pomocy społecznej w latach 2010-2014 z podziałem na powody przyznawania	18
Tabela 11.	Procent osób którym udzielono pomocy w stosunku do ogólnej liczby mieszkańców Gminy Biskupiec w latach 2010-2014 z podziałem na powody przyznawania	18
Tabela 12.	Wysokość środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań własnych i zadań zleconych z zakresu pomocy społecznej w latach 2010-2014	19
Tabela 13.	Struktura wydatków w odniesieniu do zrealizowanych zadań ustawowych, na przestrzeni lat 2010 – 2014	19
Tabela 14.	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w gminie Biskupiec w latach 2012-2014	22
Tabela 15.	Dzieci umieszczone w pieczy zastępczej z terenu gminy Biskupiec w latach 2012-2014	23
Tabela 16.	Liczba osób objętych świadczeniami pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności na terenie Gminy Biskupiec w latach 2012-2014 ...	25
Tabela 17.	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby na terenie Gminy Biskupiec w latach 2012-2014...	25
Tabela 18.	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu na terenie Gminy Biskupiec w latach 2012-2014	27
Wykresy:		
Wykres 1.	Procent kobiet i mężczyzn w ogólnej licznie ludności gminy Biskupiec w latach 2010 -2014	7
Wykres 2.	Procent ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w gminie Biskupiec w latach 2010-214	8